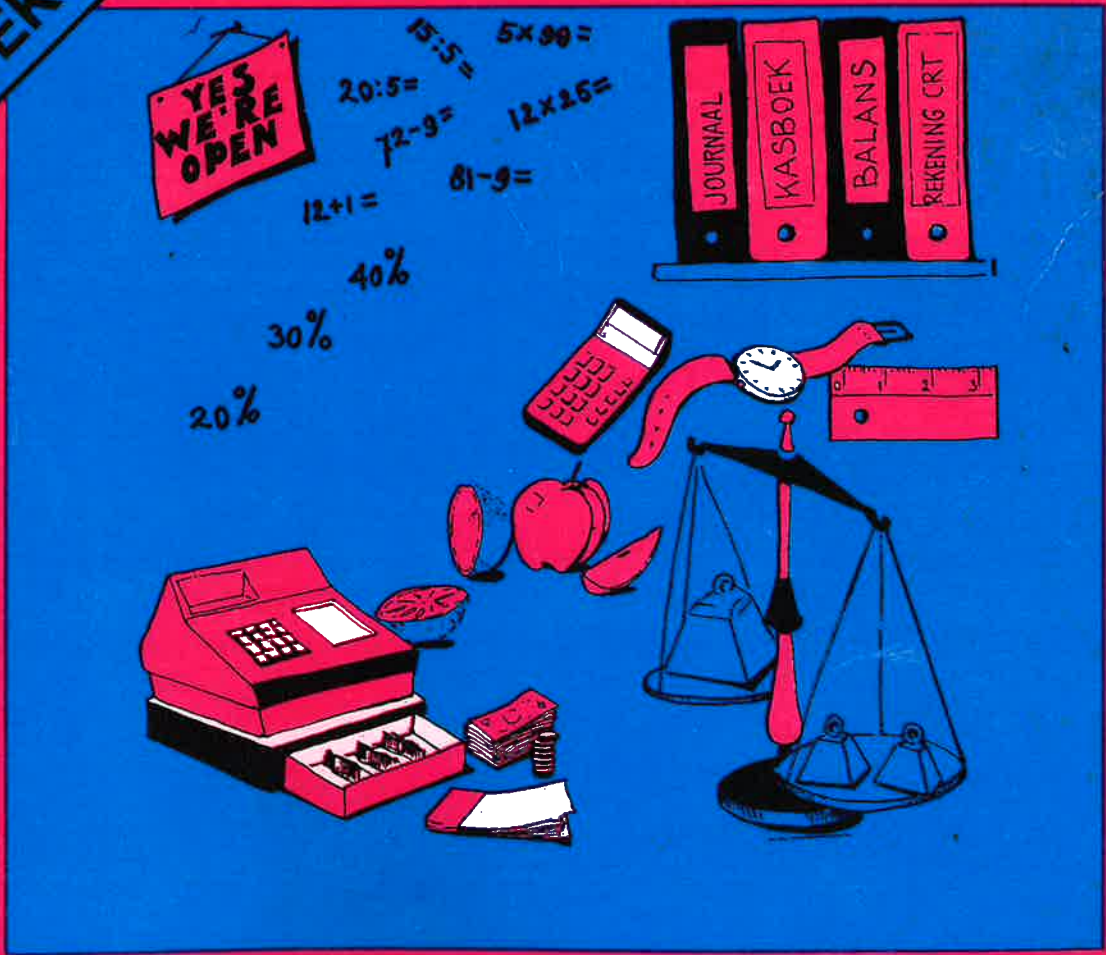

BOEK 1A

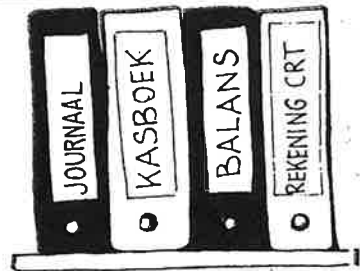

TOEGEPASTE REKENKUNDE
voor het L.B.O.

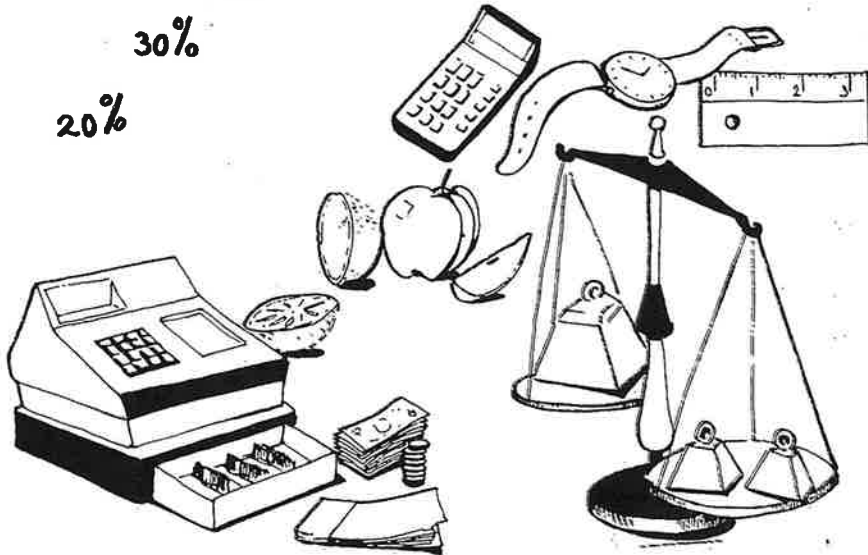
BOEK 1A

$$\begin{array}{l} 12+1= \\ 20:5= \\ 72-9= \\ 15:5= \\ 5 \times 99= \\ 81-9= \\ 12 \times 25= \end{array}$$

20%
30%
40%

TOEGEPASTE REKENKUNDE
voor het L.B.O.

ECO

*toegepaste rekenkunde
voor het lbo*

CURRICULUM
ONTWIKKELING

em.1

AUG 2016

boek 1

deel 1A

*Rudolf Kock
Naise Lee
Diana Pieters-Gonzalez
Lucy Sharpe-Bardouille*

Eerste druk

VAD Aruba

ECO voor het lbo, een uitgave van Directie Onderwijs Aruba.

Serie-overzicht

Boek 1 Toegepaste rekenkunde deel 1A en 1B

Antwoorden bij Toegepaste rekenkunde deel 1A en 1B

Boek 2 Bedrijfsrekenen

Antwoorden bij Bedrijfsrekenen boek 2

Boek 3 Bedrijfsrekenen

Antwoorden bij Bedrijfsrekenen boek 3

Vormgeving

Diana Pieters-Gonzalez

Mirla Tromp

Illustraties en omslag

Mirto Nicolaas

Correctie

Irene Croes-Verheyen

Lucy Sharpe-Bardouille

Aan de velen, die ons steeds met raad en daad hebben bijgestaan bij het verwezenlijken van dit boek, ons welgemeende woord van dank. Masha danki!

© 1993, Directie Onderwijs Aruba.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1 Optellen en Aftrekken 11

- 1 Getallen opschrijven en uitspreken 12
- 2 Optellen 17
- 3 Aftrekken 23

2 In de winkel I 28

- 1 Afronden 29
- 2 Geld teruggeven 34

3 Vermenigvuldigen 38

- 1 Vermenigvuldigen met hele getallen 39
- 2 Vermenigvuldigen met gebroken getallen 42
- 3 Afronden en oplezen van gebroken getallen 43

4 Betalingsmiddelen en Betalingsbewijzen 49

- 1 Betalingsmiddelen 50
- 2 Betalingsbewijzen 53
- 3 Facturen 58

5 Delen 61

- 1 Delen zonder rest 62
- 2 Delen met rest 64
- 3 Delen en afronden 69
- 4 Het gemiddelde 72

6 De Calculator 74

7 Extra sommen 83

Woordenlijst 91

Aan de leerling,

Eindelijk zit je op de nieuwe school. Je hebt een nieuw boek voor je en je denkt misschien dat je nu alleen maar nieuwe dingen gaat leren. Dat klopt ook wel, want je gaat zeker heel veel nieuws leren, maar je zult al gauw ontdekken dat lang niet alles onbekend is.

Je boek bestaat uit 2 delen. Het eerste deel omvat de hoofdstukken 1 t/m 7, het tweede deel de hoofdstukken 8 t/m 14.

In elk deel wordt het "gewone rekenen" telkens afgewisseld met een aantal nieuwe en interessante onderwerpen. Deze gaan over het rekenen in bedrijven, onderdelen van het boekhouden en ook van handelskennis.

Dit eerste boekdeel, 1A, behandelt bijvoorbeeld de vier hoofdbewerkingen (optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen).

Die ken je allang van de basisschool, maar ze worden afgewisseld met verschillende nieuwe onderwerpen.

Deze gaan over het werken met geld en afrondingen, betalingsmiddelen en betalingsbewijzen en het gebruik van de calculator.

Er staat aan het eind nog een hoofdstuk Extra sommen.

Een sterretje bij zo'n som geeft aan dat hij wat moeilijker is.

Tenslotte is er een woordenlijst in alfabetische volgorde, handig om nog eens wat op te zoeken.

Dus je ziet het, in je boek staan bekende en nieuwe dingen naast elkaar.

Waarom weer die bekende dingen? Omdat ze heel belangrijk zijn voor later als je gaat werken, in winkels, op kantoren of in hotels. Overal moet je kunnen cijferen.

Maar ook nu, bij de nieuwe onderdelen die je leert, moet je steeds weer de hoofdbewerkingen optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen gebruiken. Ze komen altijd weer terug.

Daarom is het goed om ze weer eens te herhalen zodat je zonder fouten, soms zelfs uit het hoofd en snel, deze berekeningen kunt maken.

We wensen je veel leerplezier en succes met dit boek.

HOOFDSTUK 1

OPTELLEN

EN

AFTREKKEN

GETALLEN OPSCHRIJVEN EN UITSPREKEN

Voordat je kunt gaan rekenen moet je tenminste goed met getallen kunnen omgaan. Vaak is het best moeilijk om grote getallen uit te spreken. Daarom splitst men ze meestal op van rechts naar links in groepen van 3 cijfers. Tussen de groepen van drie cijfers zet men dan telkens een punt.

Voorbeeld: 114727 wordt 114.727

114.	727
honderdveertienduizend	zevenhonderd zevenentwintig

2421375 wordt 2.421.375

2.	421.	375
twee miljoen vierhonderdeenentwintigduizend	driehonderdvijfenzeventig	

12054045 wordt 12.054.045

12.	054.	045
Twaalf miljoen vierenvijftigduizend	vijfenveertig	

1. Zet punten en spreek daarna de volgende getallen uit:

64217	12452	1972132	20132
74312	11436	2432171	32070
24371	31271	6111431	20471

Elk cijfer in de getallen hierboven heeft een bepaalde waarde. Kijken wij naar het getal 2.432.171 dan zien we dat de 4 een waarde heeft van 400.000. De 4 in het getal 6.111.431 echter heeft een waarde van 400.

2. Vertel nu zelf wat de waarden van de 2 en de 7 zijn in de volgende getallen:

64.217
74.312
24.371

3. Schrijf de waarden van de volgende cijfers op:

a. 47.893

4 =
7 =
8 =
9 =
3 =

b. $7.649 = 7000 + 600 + 40 + 9$

6.247 = + + +
9.090 = + + +
8.204 = + + +
3.062 = + + +
7.431 = + + +

4. Schrijf als één getal:

2000 + 500 + 60 + 6 =
5000 + 800 + 70 + 9 =
4000 + 200 + 30 + 7 =
6000 + 900 + 10 + 4 =
8000 + 600 + 90 + 2 =

5. Voorbeeld: met de cijfers 6, 3 en 1 kunnen we verschillende getallen maken: 136, 163, 316, 361, 613, 631.
Het kleinste getal is 136 en het grootste is 631.

Schrijf de kleinste en grootste getallen op met de volgende cijfers:

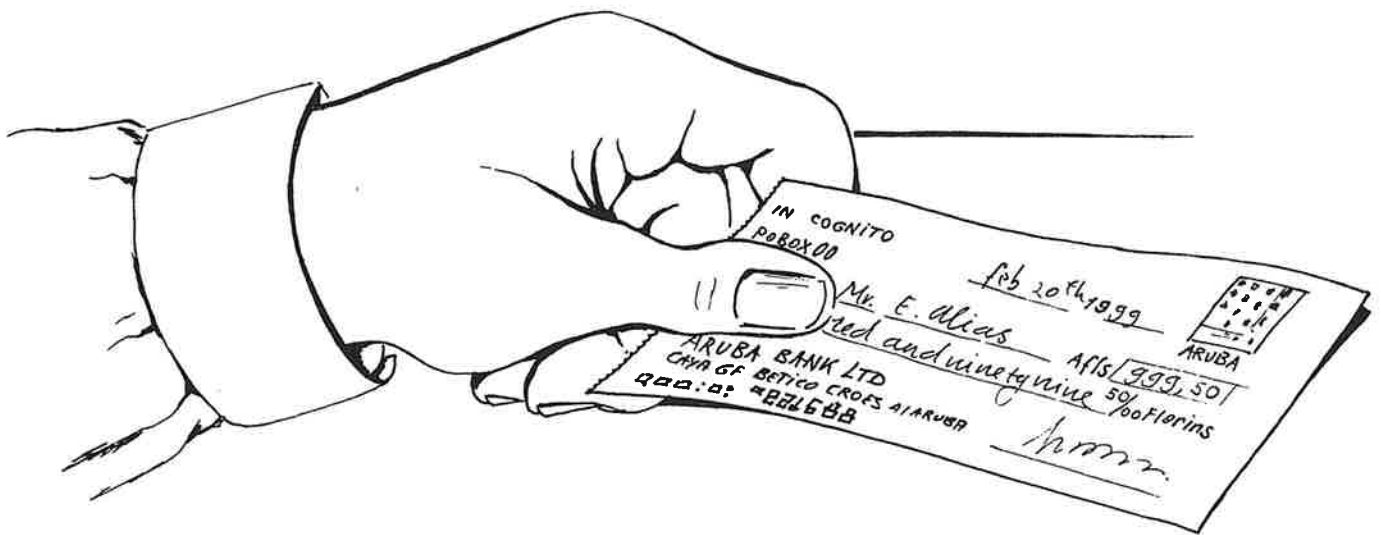
kleinste

grootste

8,6,9
7,6,8,9
4,8,3,5
3,9,1,7
2,4,6,3

6. Wat is het grootste getal van 3 cijfers?
7. Schrijf in cijfers.

vierentachtigduizend honderdzesentwintig = 84.126
twaalfduizend driehonderdeenentwintig =
zevenenvijftigduizend zeshonderdnegen =
zesduizend achthonderd drieënzestig =
vierhonderd tweeëndertig =

Bij het uitschrijven van onder andere bankcheques en kwitanties schrijft men naast het bedrag in cijfers ook het bedrag in letters op. Op bovenstaande cheque zie je dat de centen worden opgeschreven als zoveel honderdste deel van een florin.

Moet men een cheque uitschrijven voor een bedrag van f. 192,75 dan schrijft men deze als volgt uit:

eenhonderd tweeënnegentig 75/100 florin

8. Schrijf de volgende bedragen in letters op:

f. 217,45	f. 88,95	f. 1.410,20
f. 50,65	f. 127,55	f. 11.206,35
f. 1.206,35	f. 816,05	f. 333,75

9. Ontwerp zelf een cheque en vul hem in.

Wist je dat de cijfers die wij gebruiken Arabische cijfers zijn?
 Wist je ook dat de Romeinen duizenden jaren geleden andere cijfers gebruikten dan de onze?
 Romeinse cijfers zie je nog wel op sommige horloges en klokken, ook wel als men het bouwjaar op een gebouw wil aangeven.
 Het jaar waarin een film wordt gemaakt, vind je aan het einde ervan in Romeinse cijfers. Let maar eens op als je naar een video kijkt.

Romeinse cijfers

I	IV	V	IX	X	XL	L
1	4	5	9	10	40	50
XC	C	CD	D	CM	M	
90	100	400	500	900	1000	

10. Schrijf de volgende Romeinse getallen nu in onze cijfers op:

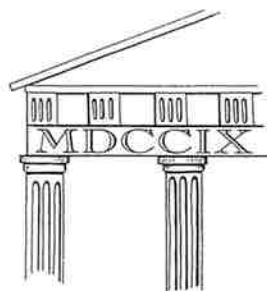
XV =	CCCXXXIII =
XLI =	MCDXCII =
MD =	MDCCLXXV =

11. Schrijf in Romeinse cijfers op:

- a. jouw leeftijd
- b. jaar waarin je geboren bent
- c. jaar waarin wij nu zijn

12. Schrijf op in Romeinse cijfers: a. 6

- b. 11
- c. 23
- d. 52
- e. 49
- f. 136
- g. 1.467
- h. 955
- i. 508
- j. 1.234

2

OPTELLEN

In het dagelijkse leven zijn wij steeds op de één of andere manier bezig met het optellen of aftrekken van getallen. Een huisvrouw moet vaak onder het winkelen tellen. Anders kan zij bij de kassa tot de ontdekking komen dat zij niet genoeg geld bij zich heeft. Jij telt ook als het gaat om hoeveel zakgeld je krijgt en na uitgaven hoeveel er over blijft.

Na het berekenen is het altijd goed het antwoord te controleren, want er kan wel eens een fout in zitten.

Het antwoord van een optelling noemt men SOM.

Rosendo Maduro gaat voor zijn moeder naar "Fruteria Tutuchi" om inkopen te doen. Hij maakt de volgende berekening:

$$\begin{array}{r} 4,75 \\ 3,25 \\ 6,25 \\ 11,05 \\ \hline 2,10 \\ 27,40 \end{array}$$

Moeder Maduro heeft het gevoel dat er een fout in zit. Maar ze neemt niet de moeite het na te rekenen. Zij vindt het optellen van de getallen van Rosendo zo vervelend.

Waarom zou Mw. Maduro het vervelend gevonden hebben deze berekening te controleren?

Je ziet wel je moet bij het opschrijven van de getallen met bepaalde dingen rekening houden. Dit om fouten te voorkomen. Waar moet je op letten?

- a. Duidelijke cijfers
- b. Cijfers op de juiste manier onder elkaar
- c. Zet bij lange sommen het grootste getal bovenaan
- d. Bij grote getallen punten zetten
- e. Komma's onder elkaar
- f. Als het om geld gaat: het florin-teken (f.) bij het eerste bedrag en bij het totaal of het verschil. Bij de andere bedragen zetten we een horizontaal streepje. Een heleboel f's (ffff) onder elkaar kan tot slordigheid leiden
- g. Controleer of de getallen goed zijn overgenomen
- h. Antwoord dubbel onderstrepen

Rosendo Maduro moet bij enkele klanten van zijn moeder pastechi-geld ophalen. Hij krijgt van Solognier f. 14,60, van Richardson f. 7,75, van Goeloe f. 24,25 en van Martis f. 10,90. Zijn moeder had vorige keer met hem gesproken over het netjes schrijven en nu doet hij wel alles netjes onder elkaar. Hij telt op en krijgt als antwoord f. 57,50.

Opdracht: Schrijf de bedragen netjes over in je schrift en controleer even of Rosendo goed heeft opgeteld.

Rosendo had eerst geteld van boven naar beneden. Als controle telde hij nog een keer maar nu van beneden naar boven.

Wij gaan nu even oefenen. Denk je wel aan de controle?

13. f. 8,62 + f. 0,71 + f. 3,17 + f. 27,32 = f.
 f. 23,75 + f. 1,48 + f. 3,21 + f. 13,50 = f.
 f. 60,12 + f. 48,64 + f. 8,82 + f. 6,39 = f.
 f. 17,28 + f. 82,65 + f. 7,75 + f. 0,65 = f.
 f. 16,50 + f. 32,99 + f. 1,10 + f. 2,75 = f.

14. De heer Dundee Vrolijk van "Dundun's Snackette" schrijft elke dag de verkopen van snacks, drinken en snoepgoed apart op. In één week had hij het volgende beeld:

	<u>Snacks</u>	<u>Drinken</u>	<u>Snoep</u>	<u>Totaal</u>
maandag	f. 48,30	f. 22,30	f. 6,35	f.
dinsdag	- 57,50	- 30,60	- 11,15	f.
woensdag	- 30,70	- 15,15	- 9,20	f.
donderdag	- 74,25	- 27,20	- 5,95	f.
vrijdag	- 61,45	- 22,45	- 12,30	f.
	f.	f.	f.	f.

- Opdracht:
1. Tel van boven naar beneden op
 2. Tel maandag t/m vrijdag van links naar rechts op
 3. Tel kolom "Totaal" van boven naar beneden op
 4. Tel de totalen van snacks, drinken en snoep samen op

Als je goed opgeteld hebt, dan moet het antwoord van punt 3 gelijk zijn aan het antwoord van punt 4.

Wij noemen deze controle: de vierkantstelling of vierkantscontrole.

Welke informatie kan de heer Dundee Vrolijk uit de vierkantstelling halen?

15. Bij Supermercado del Pueblo staan drie kassa's waar je kan betalen.

a. Tel op en pas de vierkantscontrole toe:

	<u>Kassa 1</u>	<u>Kassa 2</u>	<u>Kassa 3</u>	<u>Totaal</u>
maandag	f. 1.421,30	f. 732,10	f. 620,10	f.
dinsdag	- 742,63	- 727,15	- 425,15	-
woensdag	- 987,49	- 937,50	- 872,25	-
donderdag	- 1.621,15	- 1.025,25	- 1.915,14	-
vrijdag	- 2.410,23	- 3.472,14	- 2.932,75	-
zaterdag	- <u>3.101,12</u>	- <u>2.912,15</u>	- <u>2.865,65</u>	-
	f.	f.	f.	f.

b. Hoeveel was:

a. de weekverkoop van Supermercado del Pueblo?

b. de totale verkoop van vrijdag?

c. de totale weekontvangst van Kassa 2?

16. Eventjes oefenen.

a. Aanvullen

$$\begin{array}{r}
 \text{f. } 37,50 + \text{f. } \\
 - 24,10 + - \\
 - 6,35 + - \\
 - 19,65 + - \\
 - 25,75 + -
 \end{array}
 = \text{f. } 50,-$$

b. Aanvullen

$$\begin{array}{r}
 \text{f. } 58,70 + \text{f. } \\
 - 87,25 + - \\
 - 52,70 + - \\
 - 34,50 + - \\
 - 9,35 + -
 \end{array}
 = \text{f. } 100,-$$

c. Tel op!

$$\begin{array}{r}
 \text{f. } 2,50 + \text{f. } 1,65 = \text{f. } \\
 - 1,35 + - 1,95 = - \\
 - 2,30 + - 2,75 = - \\
 - 4,15 + - 3,95 = - \\
 - 1,70 + - 2,75 = -
 \end{array}$$

17. Tel op!

605	2510	3219	7001
21	394	<u>485+</u>	6276
<u>28+</u>	22		894
	<u>8+</u>		<u>758+</u>
791	9654	888	2736
35	7247	737	629
<u>16+</u>	4016	<u>678+</u>	401
	<u>2813+</u>		<u>50+</u>

De Staffel bij het optellen

Je hebt geleerd dat je bij het optellen de getallen allemaal onder elkaar moet zetten. Daarna optellen van boven naar beneden. Daarna nog de controle van beneden naar boven.

Voorbeeld: $2.412 + 7.821 + 5.683 + 7.211$ wordt:

```
2.412
7.821
5.683
7.211+
.....
```

Dit zouden wij ook anders kunnen doen. Wij beginnen met de eerste twee getallen op te tellen. Daarna tellen wij telkens het volgend getal bij het antwoord op.

Voorbeeld:

```
2.412
7.821+
.....
5.683+
.....
7.211+
.....
```

Dit noemen wij een Staffel.

18. Pas bij de volgende sommen de staffelvorm toe.

$$\begin{aligned} 3.752 + 4.961 + 2.439 + 8.821 + 2.579 &= \\ 1.436 + 6.795 + 7.437 + 9.953 + 5.124 &= \\ 2.934 + 3.277 + 7.727 + 6.255 + 9.124 &= \\ 1.125 + 8.225 + 4.995 + 7.081 + 1.078 &= \\ 4.379 + 1.617 + 2.142 + 3.855 + 1.382 &= \end{aligned}$$

We gaan nu vraagstukken maken. Denk eraan: eerst elk vraagstuk helemaal doorlezen voor dat je het maakt.

19. Buchee's Supermarket bestelt 612 flessen olijfolie. In de winkel had men al 219 flessen staan. Hoeveel heeft men er nu in totaal?
20. Op een bank op de gang van de school zitten 4 leerlingen: Nelly weegt 90 kilo, Carlo 83 kilo, Jeanine 59 kilo, Raquel 79 kilo. Hoeveel wegen de meisjes samen?

21. In een bepaald jaar hebben 6.722 mensen het Calypsonian Contest bezocht, voor het tumba contest waren dit 8.976 mensen en voor de verkiezing van de Carnavalskoningin 5.933 mensen.
Hoeveel mensen hebben totaal de zang- en muziekvoorstellingen bijgewoond?
22. Langs de Vondellaan stonden 136 trailers en langs de Smith Boulevard 297.
Hoeveel trailers stonden er samen langs deze twee straten?
23. Bubu Bendedor heeft een vergunning om tijdens de parade te verkopen. Hij haalde 528 flessen Heineken, 408 flessen Amstel en 312 flessen soft.
Hoeveel bekertjes zal hij nodig hebben als je weet dat hij van de politie geen flessen mag meegeven en er in elke beker de inhoud van een flesje drinken kan?
24. Tijdens een Aruba Jazz en Latin Music Festival bezochten 4.235 mensen de uitvoering op vrijdag, op zaterdag 4.310 mensen en op zondag 7.923 mensen.
Hoeveel mensen hebben dat weekend het festival bezocht?
25. Xiomara verdiende bij Tica's Boutique f. 625,30 per maand. Zij krijgt een loonsverhoging van f. 73,80.
Hoeveel ontvangt zij nu per maand?

26. Van de familie Lee zijn er drie mensen die werken: vader, moeder en de oudste zoon, Robert. Vader verdient f. 1.496,70, moeder verdient f. 680,75 en Robert verdient f. 789,15 per maand.
Wie verdient het meeste: moeder of Robert?
Hoeveel verdienen vader en Robert samen?
27. Amparo koopt bij de Pink Rooster de volgende artikelen:
3 pastechi's f. 2,70, een Chocomel f. 1,25, een Diario en een Corant f. 1,30, een Halls Mentholypthus f. 1,-.
Hoeveel heeft Amparo in totaal betaald voor haar eten en drinken?
28. Vijf verkenners van de St. Joris Groep trekken dwars door Venezuela. De eerste dag lopen zij 26 km, de tweede dag 22 km, de derde dag 14 km en de vierde dag 36 km.
Hoeveel km hebben zij in die 4 dagen gelopen?

29. Op de Beatrix Airport kwamen op een zekere dag de volgende vliegtuigen met passagiers aan: ALM met 214 passagiers, Air Aruba met 136, Aeropostal met 372, Avianca met 105, KLM met 330 en American Airlines met 572. Alle passagiers van Aeropostal en Avianca gingen na 3 dagen alweer weg, de rest bleef langer op Aruba.
Hoeveel mensen bleven langer dan 3 dagen op Aruba?
30. Bij het tellen van de voorraad Cherry Coke in Wing On Supermarket telde men 736 blikken in het magazijn en in de winkel 149 blikken.
Hoeveel blikken Cherry Coke had men in voorraad?
31. Een handelsvertegenwoordiger krijgt de kosten die hij voor zijn auto maakt vergoed (terug). In een bepaalde week reed hij 101 km, 72 km, 138 km, 151 km en 214 km. Totaal ... km.
Op vrijdag reed de vertegenwoordiger het meest en op dinsdag het minst.
Hoeveel km reed hij in die twee dagen samen?
32. Het geld dat hij aan eten uitgeeft, krijgt hij ook terug.
De uitgaven waren f. 24,75, f. 33,20, f. 15,95, f. 17,50 en f. 19,25. Totaal f.....
33. Buchi brengt zijn auto naar de garage van Chico.
Benzine kost f. 32,-, doorsmeren van zijn auto f. 17,50, onderdelen f. 67,35, arbeidsloon f. 45,-.
Chico had de onderdelen bij New Age gekocht. Toen hij daar was kocht hij ook een nieuw zonnescerm voor zijn eigen auto voor f. 22,65.
Wat moet Buchi aan Chico betalen?

NU NOG EVEN UIT HET HOOFD

34. a. $f. 3,75 + f. 1,40 = f.$
 $- 5,10 + f. 4,90 = f.$
 $- 4,65 + f. 3,95 = f.$
 $- 3,40 + f. 6,35 = f.$
 $- 2,60 + f. 3,85 = f.$

b. $36 + 14 =$
 $51 + 49 =$
 $47 + 38 =$
 $34 + 52 =$
 $26 + 35 =$

c. $50 + 76 =$
 $138 + 95 =$
 $272 + 23 =$
 $41 + 95 =$
 $170 + 267 =$

d. $45 + 132 =$
 $166 + 77 =$
 $98 + 13 =$
 $34 + 680 =$
 $153 + 27 =$

3**AFTREKKEN**

Aan het begin van paragraaf twee (pagina 17) hebben we gesproken over optellen en aftrekken. Laten we nu het aftrekken gaan bekijken.

Het antwoord van een aftrekking noemt men **VERSCHIL**.

8 - 5 = 3 Dat kan je makkelijk uitrekenen.
Ook 64 - 22 = 42 is nog te doen.

35. **Probeer maar!**

68 - 42 =	89 - 56 =	72 - 46 =
74 - 38 =	73 - 44 =	83 - 32 =
68 - 57 =	56 - 34 =	46 - 27 =
80 - 41 =	88 - 59 =	94 - 73 =
78 - 59 =	33 - 12 =	47 - 28 =
39 - 27 =	888 - 226 =	143 - 21 =
87 - 42 =	971 - 460 =	964 - 53 =
45 - 13 =	683 - 472 =	297 - 71 =
66 - 24 =	546 - 424 =	584 - 45 =
78 - 63 =	927 - 813 =	639 - 80 =

Probeer nu de volgende som ook op dezelfde manier:
47.221 - 36.912 =

Moeilijker hè?

Dit kun je beter uitrekenen door de getallen onder elkaar te zetten.
Het grootste getal komt altijd bovenaan.

<u>Voorbeeld:</u>	47.221	aftrektal
	<u>36.912-</u>	aftrekker
	10.309	verschil

Evenals bij het optellen kunnen wij bij het aftrekken een controle toepassen. Als men het verschil optelt bij de aftrekker dan krijgt men het aftrektal als uitkomst.

Kijk maar!

Controle:

47.221	10.309
<u>36.912-</u>	<u>36.912+</u>
10.309	47.221

36. Bereken en pas de controle toe.

6.374	3.749	5.677	4.898	4.726
<u>2.735-</u>	<u>3.375-</u>	<u>5.399-</u>	<u>3.989-</u>	<u>3.749-</u>

4.622	5.210	6.221	2.102	7.533
<u>3.763-</u>	<u>1.153-</u>	<u>3.746-</u>	<u>1.536-</u>	<u>5.677-</u>

37. f. 1.405,61	f. 850,06	f. 570,30
- <u>576,23-</u>	- <u>81,58-</u>	- <u>81,58-</u>

f. 400,--	f. 329,12	f. 638,04
- <u>158,76-</u>	- <u>59,37-</u>	- <u>576,75-</u>

f. 1.427,36	f. 2.478,25	f. 4.579,15
- <u>992,85-</u>	- <u>1.987,95-</u>	- <u>3.911,59-</u>

Staffel

Bij het optellen hebben wij gesproken over de staffelvorm.
Weet je het nog?

Deze vorm kunnen we ook bij het aftrekken toepassen.

Voorbeeld:

$$97 - 24 - 17 =$$

97
<u>24-</u>
..
<u>17-</u>
..

Wij zouden het ook op de volgende manier kunnen doen:

97
24
<u>17+</u>
..-
..

38. Maak de volgende sommen op beide manieren:

$$\begin{array}{rcl} 89 - 24 - 33 = & 137 - 47 - 53 = & \\ 72 - 17 - 39 = & 234 - 99 - 81 = & \\ 86 - 37 - 40 = & 436 - 52 - 121 = & \\ 37 - 17 - 9 = & 364 - 95 - 82 = & \\ 58 - 22 - 33 = & 342 - 124 - 112 = & \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} 879 - 267 - 358 = & & \\ 926 - 477 - 390 = & & \\ 909 - 582 - 233 = & & \\ 746 - 124 - 432 = & & \\ 792 - 95 - 591 = & & \end{array}$$

Vraagstukken:

- Eerst goed doorlezen.
- Begrijp je de som?
- Maken en controleren!

39. Opa Wever is 96 jaar oud. Zijn jongste kleindochter, Swinda, is 29 jaar.
Wat is het verschil in leeftijd tussen Opa en Swinda?
40. Chela moet bij de supermarkt f. 12,90 betalen.
Zij geeft f. 25,-.
Hoeveel krijgt zij terug?
41. In Rooi Hundo wonen nu 495 mensen. Vroeger woonden er 844.
Hoeveel mensen wonen er nu minder in Rooi Hundo?
42. Een tanktruck van Esso Petrolera heeft een inhoud van 22.710 liter. Bij Esso Savaneta wordt de ondergrondse tank met een inhoud van 11.756 liter gevuld. Van Savaneta gaat de truck naar Esso Ponton om daar de ondergrondse tank te vullen. Er zit daarna nog maar 1.235 liter in de tanktruck.
Hoeveel liter benzine gaat er bij Esso Ponton in de ondergrondse tank?
43. Chichi woog 1 jaar geleden 189 pond.
Na een streng dieet viel ze af. Zij weegt nu 125 pond.
Hoeveel pond is zij afgevallen?

44. De telefoon werd in 1876 uitgevonden.
Hoeveel jaar geleden is dit?
45. De vader van Donnie is vandaag 64 jaar geworden. Donnie wil graag weten in welk jaar zijn vader geboren is.
Zou je hem hiermee kunnen helpen?
46. De kilometerstand van Shon Boei's auto was 's morgens 9.832 km.
's Avonds was dit 9.946 km.
Weet je hoeveel kilometer hij gereden heeft die dag?
47. Judith heeft een baantje bij Shell Brazil. Toen zij om 3 uur overnam, stond de pomp op 13.216. Om 10 uur, bij het sluiten, neemt zij weer de stand op en deze is 13.989.
Hoeveel liter benzine heeft zij verkocht?
48. Carlos speelt softball voor Pueblo Slashers. Hij is hun ster-pitcher. In een wedstrijd gooide hij de bal 111 keer naar de catcher. Hiervan waren 52 balls.
Hoeveel strikes heeft hij gegooid?
49. Michael koopt bij "Sounds and Images" een videorecorder voor f. 780,-. Omdat de zaak 10 jaar bestaat krijgt hij een korting van 25%, wat gelijk is aan f. 195,-.
Hoeveel moet Michael nu voor de videorecorder betalen?
50. Bij Adios N.V. werken 157 mensen. Bij de komst van de Cosal fabriek gaan er in 4 achtereenvolgende maanden 8, 9, 12 en 14 mensen bij Adios N.V. weg om bij de Cosal fabriek te gaan werken
Hoeveel mensen werken er nu bij Adios N.V.?
51. Bij het Marlboro ballpark staan 436 auto's geparkeerd. Joy heeft een Toyota en telt daarom alle Toyota's die daar geparkeerd staan. Hij telt 209 Toyota's.
Hoeveel auto's zijn dan geen Toyota?
52. Carlito heeft f. 722,70 staan op zijn spaarrekening bij de Centrobank. Voor een trip naar de discoteek e.d. met een nicht uit Curaçao neemt hij f. 187,40 van zijn spaarrekening op.
Hoeveel geld heeft hij nu nog op zijn rekening staan?
53. Bij de marathon van Concorde gingen 197 mensen van start. 59 lopers haalden het eindpunt niet.
Hoeveel lopers haalden het wel?
54. De pot van de "Lotto pa deporte" is op een dag f. 90.366,-.
Mevrouw Tromp won f. 41.158,-. Dhr. Daña won de rest.
Hoeveel heeft hij gewonnen?

55. Nadi Castor spaart voor een brommer. Hij heeft al f. 592,60.
 Hij leest in de krant dat er een brommer te koop is.
 Hij belt op. De prijs is f. 1.195,-.
 Hoeveel geld komt hij te kort om deze brommer te kopen?

56. Op een ETAO school zitten er 428 leerlingen.
 Hiervan komen er 93 met de bus naar school, 102 komen met de
 auto. De rest komt te voet.
 Hoeveel leerlingen zijn er die te voet komen?

57. **UIT HET HOOFD**

42 - 36 =	67 - 58 =	51 - 49 =
52 - 17 =	48 - 29 =	22 - 16 =
73 - 38 =	51 - 47 =	55 - 39 =
53 - 37 =	86 - 59 =	63 - 57 =
81 - 44 =	33 - 18 =	83 - 44 =

f. 32,-	-	f. 19,-	=	f.
f. 114,-	-	f. 99,-	=	f.
f. 54,-	-	f. 16,-	=	f.
f. 83,-	-	f. 74,-	=	f.
f. 67,-	-	f. 29,-	=	f.

Je betaalt met f. 25,-

Te betalen f. 14,95	Terug f...
f. 9,30	
f. 7,35	
f. 12,60	
f. 18,75	

HOOFDSTUK 2

IN DE WINKEL I

Eén keer per week gaat Mw. Maduro naar de winkel om inkopen te doen. Vandaag gaan wij eens met haar mee. Thuis kijkt Mw. Maduro eerst of ze wel genoeg geld bij zich heeft om in de winkel te kunnen betalen.

Laten wij ook ons geld bekijken.
Het Arubaanse geld wordt verdeeld in florins en centen. Het bestaat uit bankbiljetten van 100 - 50 - 25 - 10 - 5 florins en munten van 2,50, 1 florin, 50 - 25 - 10 - 5 cent. Er is ook een munt van 25 florin. Deze munt is vooral voor verzamelaars van belang, want er zijn er maar 5000 van in omloop.
De officiële afkorting voor de florin is: AFL, maar het f.-teken wordt ook veel gebruikt.

- Opdracht:
1. Schrijf van elk bankbiljet op welke kleur het heeft en wat er op getekend is.
 2. Bekijk onze munten eens goed. Wat zie je aan elke kant?
 3. Als je van elk bankbiljet en van elke munt er één hebt. Hoeveel geld heb je dan?
 4. Schrijf op in cijfers: drieëntachtig florins en vijftwintig cent; zes florins en vijf cent; honderd twaalf florins en vijfenvijftig cent.

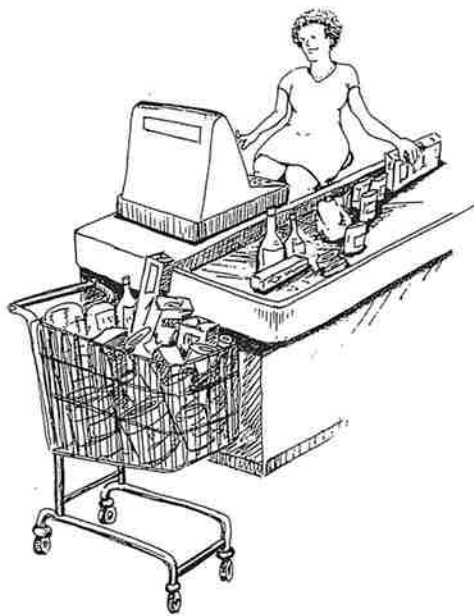
Mw. Maduro gaat naar een supermarkt. Ze heeft een lijst gemaakt van alle artikelen die ze gaat kopen. Zo'n lijst noemt men een boodschappenlijst.

- Opdracht:
5. Zoek op wat een supermarkt is en noem er enkele (5) op uit je eigen buurt.
 6. Maak een lijst met 10 artikelen uit een supermarkt.
Zoek de prijzen op en schrijf ze erbij.
Plak de lijst in je schrift.

Als we in de supermarkt zijn, zien we de kassa('s) of kasregisters bij de uitgang staan. De kassa is een soort calculator of rekenmachine met een lade waarin het geld bewaard wordt. De persoon, die aan de kassa werkt, is de kassier en moet geld ontvangen en teruggeven.

De klanten doen hun inkopen en gaan langs de kassa om af te rekenen. Als de klant direct bij de koop betaalt, noemen wij dat "contant", "cash" of "per kas" betalen.

De kassier slaat de prijzen van de artikelen aan op de kassa. Deze telt alles op en berekent het totaal te betalen bedrag. Wat merken wij nu? De prijzen eindigen op hele centen en het totaal bedrag soms ook. Maar we hebben geen munt van 1 cent in onze geldsoort. Onze kleinste munt is die van 5 cent!

De kassier moet nu het te betalen bedrag aanpassen aan de munt van 5 cent. Dit aanpassen noemen we "Afronden".

Hoe doen we dat? Laten we eens een voorbeeld nemen. Op de boodschappenlijst van Mw. Maduro staan de volgende artikelen:

1 brood	f.	1,60
1 zak suiker	-	3,28
1 pakje thee	-	2,64
1 blik melkpoeder	-	17,35
1 potje jam	-	1,89
1 potje mayonaise	-	2,43
1 pakje soda	-	0,87
1 pond stoba	-	4,32
1 pond soepvlees	-	3,14
1 ons ham	-	1,78
1 ons jonge kaas	-	0,93
	f.	40,23

De kassier rondt dit bedrag af en zegt dat Mw. Maduro f. 40,25 moet betalen, want 3 cent wordt afgerond op 5 cent.

Eindigt een bedrag op 1 of 2 cent, dan doen we als volgt:

f. 6,11 = f. 6,10

f. 7,02 = f. 7,00

Eindigt een bedrag op 3 of 4 cent:

f. 13,63 = f. 13,65

f. 9,84 = f. 9,85

Eindigt een bedrag op 6 of 7 cent:

f. 1,26 = f. 1,25

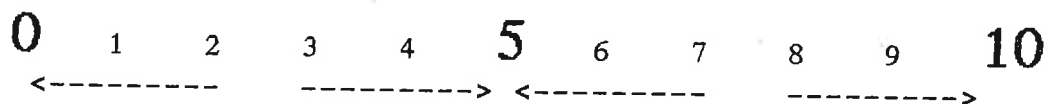
f. 0,77 = f. 0,75

Eindigt een bedrag op 8 of 9 cent:

f. 11,48 = f. 11,50

f. 4,59 = f. 4,60

Denk dus bij het afronden eraan:

Opdracht:

Neem nu je eigen boodschappenlijst (zie opdracht 6 blz. 29), tel de prijzen op en rond af als het nodig is.

1. Rond af!

f. 6,12	f. 14,38	f. 22,12	f. 4,21	f. 7,68
f. 8,67	f. 28,19	f. 19,96	f. 0,98	f. 9,92
f. 3,51	f. 33,06	f. 39,93	f. 3,04	f. 12,51
f. 9,96	f. 42,34	f. 55,41	f. 8,57	f. 14,73
f. 10,03	f. 99,98	f. 79,97	f. 5,82	f. 16,86

Bereken bij de volgende opgaven het te betalen bedrag en rond af:

2. Sharin gaat naar Boekhandel van Dorp om schoolartikelen te kopen. Ze koopt:
2 potloden voor	f. 1,50
1 gum	- 0,75
1 white out	- 3,34
1 ballpoint	- 1,69
3. Giovanni en zijn vader gaan een lessenaar maken. Ze gaan bij Hubo materialen kopen.
4 planken voor	f. 43,22
18 schroeven	- 2,97
verf	- 9,84
4 scharnieren	- 5,10
2 handvatten	- 3,90

4. Karin koopt bij Moda Chica de volgende artikelen:

1 fles body lotion	f. 7,93
1 doos poeder	- 11,36
3 stukken geparfumeerde zeep	- 7,29
2 lipstiften	- 5,79
1 compact poeder	- 12,53

Bereken hoeveel dit samen is.

Hoeveel moet zij eigenlijk betalen?

5. Roxanne gaat vandaag garnalen klaarmaken. Zij haalt bij Lala's Superette de volgende artikelen:

2 pakjes garnalen	f. 31,37
1 zak rijst	- 4,56
1 flesje wijn	- 7,83
1 flesje kerrie	- 2,49
1 kropsla	- 3,12
1 pakje tomaten	- 1,92
1 komkommer	- 2,35

Hoeveel is dit samen en hoeveel moet zij aan de kassa betalen?

6. 4-U footique houdt in verband met hun 10-jarig bestaan een uitverkoop (sale) met prijzen van 10 jaar geleden. Jenny koopt daar de volgende artikelen:

3 paar sokken	f. 11,07
1 paar laarzen	- 32,98
1 tas	- 16,79
2 riemen	- 20,58

Bereken het totaal en vertel wat Jenny aan de kassa moet betalen.

7. Nando vindt een oude rekening van toen zijn vader nog op school zat. Zijn vader had toen de volgende artikelen gekocht:

3 potloden	f. 0,57
1 passerdoos	- 9,89
1 liniaal	- 1,26
1 vulpen	- 8,75
1 pocket woordenboek Spaans	- 5,39

Wat is het totaal?

Opdracht:

Ga naar een boekhandel en zoek op wat deze artikelen vader nu zouden kosten.

8. Miss Grace maakt pastechi's voor een school en haalt voor het maken hiervan de volgende artikelen bij Fang Fang Grocery:

1 zak bloem	f. 19,53
4 pond vlees	- 9,64
1 pak bacalao	- 5,76
1 doos kip	- 5,57
1 pak worteltjes	- 1,62
1 pakje paprika	- 2,51

Welk bedrag zal het kasregister aangeven?
Hoeveel moet Miss Grace dan betalen?

Behalve met florins heb je zeker weleens mensen gezien die met Amerikaanse dollars betaalden. Deze geldsoort wordt veel gebruikt op Aruba en bestaat net als ons eigen geld uit (bank)biljetten en munten.

De bankbiljetten zijn van 100 - 50 - 20 - 10 - 5 en 1 dollar. De munten zijn van 25 (quarter) - 10 (dime) - 5 (nickle) en ook van 1 (penny) cent. De kleinste Amerikaanse munt is van 1 cent.

In de Verenigde Staten worden bij sommige gelegenheden munten en biljetten in omloop gebracht, onder anderen het twee dollar biljet en de vijftig dollarcent munt. Deze zijn vooral voor verzamelaars van belang. Het symbool van de dollar is \$; het z.g. dollar sign (= dollarteken). Een Amerikaanse dollar of US dollar is gelijk aan AFL. 1,77. In winkels en hotels wordt hij aangenomen voor f. 1,75 of f. 1,80.

2

GELD TERUGGEVEN

Mw. Maduro staat aan de kassa. De kassier heeft net alles aangeslagen en het te betalen bedrag, f. 40,23, afgerond op f. 40,25. Dat moet Mw. Maduro betalen. Zij kijkt of ze precies f. 40,25 heeft: b.v. 1 biljet van 25, 1 van 10 en 1 van 5 florins plus 25 cent. Dat zou het gemakkelijkst zijn want, als de klant "gepast" geld heeft, hoeft de kassier niets terug te geven. Maar neen, Mw. Maduro heeft het geld niet gepast en betaalt met een biljet van 50 florins. De kassier slaat aan dat ze 50 florins ontvangen heeft en de kassa berekent hoeveel geld er teruggegeven moet worden.

Hoeveel is dat? $f. 50,- - f. 40,25 = f. 9,75$.

De kassier haalt dit bedrag uit de lade en laat de klant duidelijk zien dat het klopt. Ze gaat doortellen: f. 40,25; 40,50; 41,-; 42,-; 43,-; 44,-; 45,-; 50,-.

Opdracht:

Noem of schrijf op welke biljetten en munten Mw. Maduro van de kassier terugkrijgt.

We gaan oefenen.

9. Marcia Kelly werkt bij Fang Nang Grocery als kassier. Mw. Richardson is haar eerste klant. Zij koopt artikelen voor een bedrag van f. 47,65. Vertel eens met welke munten en biljetten zij gepast betaald heeft.
10. De volgende klanten betaalden ook met gepast geld. Vertel steeds weer met welke munten en biljetten zij betaald hebben. Hieronder zie je welk bedrag zij moesten betalen.
Carla C	f. 157,45
Roy M	- 92,75
John T	- 163,95
Mary B	- 96,90
11. Marcia Kelly krijgt ook klanten die niet met gepast geld kunnen betalen. Bereken hoeveel geld ze teruggeeft.

	<u>Te betalen</u>	<u>Betaald met</u>	<u>Terug te geven/ welke biljetten en munten?</u>
Donny	f. 161,35	f. 175,-	
Jeff	- 43,20	- 50,-	
Silvia	- 69,45	- 75,-	
Candy	- 86,55	- 100,-	
Marise	- 77,30	- 90,-	
Miss Grace	- 44,35	- 50,-	

12. Charly moet f. 22,35 betalen.

Hij betaalt met:

a. 1 biljet	v. f. 25,-	Hij krijgt terug.....
b. 3 biljetten	v. f. 10,-	Hij krijgt terug.....
c. 1 biljet	v. f. 50,-	Hij krijgt terug.....
d. 1 biljet	v. f. 100,-	Hij krijgt terug.....

13. Mevrouw Arends moet f. 47,30 betalen. Marcia Kelly telt als volgt terug: f. 47,40; 47,50; 50; 75; 100. Welke munten en biljetten heeft Marcia Kelly aan Mevrouw Arends gegeven?

14. Weer een andere klant, Glenda Ellis, die f. 36,85 moet betalen telt met Marcia Kelly mee: f. 36,90; 37; 38; 39; 40; 50; 100. Welke munten en biljetten werden hier gegeven?

15. Durf jij het nu zelf wel aan?
 Marcia neemt een koffiebreek. En jij moet de kassier zijn.
 Hieronder staan het bedrag dat de klanten moeten betalen en
 het geld dat zij geven. Tel nu zelf door en vertel welke
 munten en biljetten je ze geeft.

	<u>Te betalen</u>	<u>Betaald met</u>	<u>Doortellen</u>
Miss Grace	f. 57,45	f. 75,-	
Joy	- 13,55	- 50,-	
Winnie	- 37,80	- 50,-	
Carla	- 41,35	- 100,-	

Opdracht: Controleer steeds of het bedrag van munten en
 biljetten klopt met wat teruggegeven moet worden.

16.

	<u>Te betalen</u>	<u>Betaald met</u>	<u>Doortellen</u>
Ralph	f. 79,85	f. 100,-	
Lucy	- 63,95	- 75,-	
Roman	- 48,35	- 50,-	
Danny	- 18,20	- 25,-	
Tonito	- 52,60	- 60,-	
Xiomara	- 28,55	- 35,-	

17. Chando is kassier bij La Linda. Hieronder staan de bedragen,
 die enkele klanten moeten betalen en het geld dat ze geven.
 Tel nu zelf door en zeg welke munten en biljetten Chando
 teruggeeft.

	<u>Te betalen</u>	<u>Betaald met</u>	<u>Doortellen</u>
Chida	f. 44,90	f. 50,-	
Jolanda	- 71,55	- 100,-	
Lionza	- 57,45	- 75,-	
Donny	- 83,70	- 90,-	
Bibi	- 12,60	- 15,-	

Kassiers willen altijd veel kleingeld hebben in de kassa.
 Daarom vragen ze vaak of de klanten kunnen "bijpassen".
 De klanten doen dit graag want zij willen juist zo weinig
 mogelijk kleingeld terug krijgen.

Voorbeeld: Mw. Maduro moet f. 40,25 betalen. Zij betaalt met een
 biljet van f. 50,-. Als zij met 25 cent kan bijpassen krijgt ze
 i.p.v. f. 9,75; 1 biljet van 10 florin terug van de kassier.

<u>Zonder bijpassen</u>		<u>Met bijpassen</u>	
Betaald met	f. 50,--	Betaald met	f. 50,25
Te betalen	- 40,25-	Te betalen	- 40,25-
Geld terug	f. 9,75	Geld terug	f. 10,--

Mw. Maduro krijgt de kassaslip mee als bewijs van betaling en kan met haar boodschappen weggaan.

Denk eraan: het werken aan de kassa moet altijd heel nauwkeurig gebeuren om fouten te voorkomen.

18. Sergio moet bij de kassa f. 16,20 betalen. Hij betaalt met f. 25,-. Marcia Kelly denkt: het zou leuk zijn als ik deze meneer f. 10,- (pega) terug kon geven. Welk bedrag moet Sergio bijpassen om dit mogelijk te maken?
19. Zoek bij de volgende klanten van Marcia Kelly even uit met welk bedrag zij moeten bijpassen om "mooiere" bedragen te krijgen. Bereken ook wat zij terug krijgen.

	<u>Te betalen</u>	<u>betaald met</u>	<u>bij te passen</u>	<u>terug</u>
Diana	f. 17,55	f. 25,-	f.	f.
Judith	- 32,65	- 50,-	-	-
Mario	- 20,95	- 30,-	-	-
Eddie	- 76,05	- 100,-	-	-
Raquel	- 32,05	- 50,-	-	-
Mai	- 47,65	- 50,-	-	-

20. Agnes, kassier bij Dakota Minimarket, heeft te weinig kleingeld. Ze vraagt de klanten om bij te passen. Zoek bij de volgende klanten uit, wat zij moeten bijpassen. Bereken ook wat Agnes teruggeeft.

	<u>Te betalen</u>	<u>betaald met</u>	<u>bij te passen</u>	<u>terug</u>
Chico	f. 16,25	f. 20,-		
Janet	- 35,75	- 50,-		
Stanley	- 41,50	- 100,-		
Frenkie	- 22,40	- 25,-		
Donna	- 77,80	- 80,-		

21. Marlon moet f. 35,45 betalen. Hij betaalt eerst met f. 100,-. Marcia Kelly vraagt hem om bij te passen en geeft hem dan f. 65,- terug. Hoeveel heeft hij bijgepast?
22. Mevrouw Carolina moet f. 27,45 betalen. Zij betaalt met f. 50,-. Ze heeft liever geen kleingeld terug. Hoeveel moet zij bijpassen om f. 25,- terug te krijgen?
23. Marcia Kelly krijgt een klant die f. 65,55 moet betalen. De klant geeft f. 100,-. Marcia wil een mooi rond bedrag aan de klant teruggeven. Welk bedrag kan de klant bijpassen en wat krijgt die terug?
24. Charlotte moet f. 25,65 betalen. Zij betaalt met f. 50,-. Welk bedrag moet Charlotte bijpassen als zij f. 25,- terug wil?

HOOFDSTUK 3

VERMENIGVULDIGE

1

VERMENIGVULDIGEN MET HELE GETALLEN

Wist je dat vermenigvuldigen eigenlijk optellen is?

We hebben al gezien dat we bijvoorbeeld in een winkel heel veel moeten optellen. Soms kunnen we het optellen sneller doen door te vermenigvuldigen, want vermenigvuldigen is eigenlijk herhaaldelijk optellen.

Voorbeeld:

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 6 \times 8 = 48$$

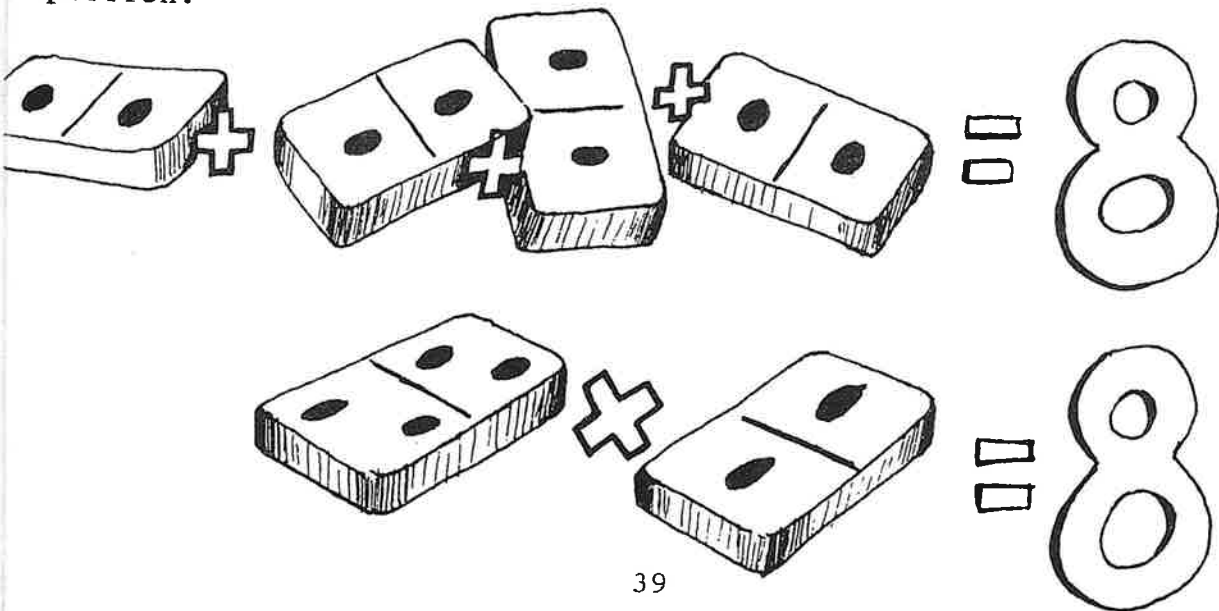
of

$$3 + 3 + 3 + 3 = 4 \times 3 = 12$$

Opdracht: Maak de volgende sommen op dezelfde manier.

$11 + 11 + 11 + 11$	= ...x...=
$12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12$	= ...x...=
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$	= ...x...=
$20 + 20 + 20 + 20 + 20 + 20 + 20 + 20$	= ...x...=
$9 + 9 + 9 + 9$	= ...x...=
$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7$	= ...x...=
$25 + 25 + 25 + 25 + 25$	= ...x...=
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8$	= ...x...=
$100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100$	= ...x...=
$125 + 125 + 125$	= ...x...=

Dus: vermenigvuldigen is een kortere en snellere manier van optellen.

factoren

produkt

$$6 \times 8 =$$

48

De 6 en de 8 noemen we factoren.
De 48 heet het produkt.

De factoren hebben ook elk een eigen naam:
de factor 6 is de vermenigvuldiger
de factor 8 is het vermenigvuldigtal.

De uitkomst van een vermenigvuldiging noemt men **PRODUKT**.

Maak nu de volgende sommen:

1.

$6 \times 5 =$	$10 \times 7 =$	$4 \times 9 =$	$2 \times 4 =$	$7 \times 6 =$
$7 \times 2 =$	$5 \times 3 =$	$7 \times 8 =$	$6 \times 8 =$	$9 \times 3 =$
$3 \times 4 =$	$2 \times 0 =$	$6 \times 3 =$	$9 \times 5 =$	$5 \times 8 =$
$1 \times 9 =$	$4 \times 5 =$	$5 \times 5 =$	$7 \times 3 =$	$10 \times 2 =$
$8 \times 0 =$	$9 \times 8 =$	$1 \times 10 =$	$10 \times 0 =$	$4 \times 1 =$

2.

$2 \times 12 =$	$12 \times 10 =$	$2 \times 25 =$	$9 \times 25 =$	$3 \times 25 =$
$9 \times 11 =$	$11 \times 8 =$	$10 \times 11 =$	$8 \times 12 =$	$4 \times 11 =$
$10 \times 6 =$	$9 \times 6 =$	$12 \times 9 =$	$25 \times 4 =$	$12 \times 6 =$
$2 \times 1 =$	$5 \times 2 =$	$11 \times 6 =$	$11 \times 5 =$	$7 \times 25 =$
$6 \times 4 =$	$12 \times 12 =$	$25 \times 5 =$	$12 \times 7 =$	$8 \times 9 =$

Dat ging wel, hè? Maar wat doe je nou als je met grotere getallen moet vermenigvuldigen?

Voorbeeld: 9×123 ?

Onder elkaar natuurlijk!

vermenigvuldigtal
vermenigvuldiger
produkt

$$\begin{array}{r} 123 \\ \underline{9x} \\ 1107 \end{array}$$

Maak de volgende sommen snel en korrekt! Denk aan het onthouden.

3.	49 <u> 7x</u>	78 <u> 3x</u>	91 <u> 5x</u>	407 <u> 6x</u>	823 <u> 8x</u>
	2047 <u> 9x</u>	9501 <u> 7x</u>	700 <u> 5x</u>	4009 <u> 2x</u>	8000 <u> 9x</u>

En nu vermenigvuldigen met tientallen, honderdtallen en duizendtallen.
Waar moeten we hier op letten? Juist! De nullen aanhalen.

Voorbeeld:

84 <u> 12x</u> 168 <u> 840</u> 1.008	863 <u> 124x</u> 3452 17260 <u> 86300</u> 107.012	9064 <u> 1463x</u> 27192 543840 3625600 <u> 9064000</u> 13.260.632
--	--	--

4.	83 <u> 10x</u>	52 <u> 18x</u>	64 <u> 29x</u>	77 <u> 35x</u>	69 <u> 40x</u>
	362 <u> 75x</u>	409 <u> 22x</u>	601 <u> 50x</u>	700 <u> 81x</u>	900 <u> 30x</u>

5.	467 <u> 125x</u>	503 <u> 298x</u>	6742 <u> 260x</u>	6901 <u> 404x</u>	7008 <u> 340x</u>
----	----------------------	----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

6.	6070 <u> 2340x</u>	9224 <u> 4002x</u>	5432 <u> 1998x</u>	6707 <u> 5406x</u>	2008 <u> 1009x</u>
----	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

2

VERMENIGVULDIGEN MET GEBROKEN GETALLEN

Een gebroken getal is o.a. een getal waar een komma in voorkomt. Wanneer we zo'n getal moeten vermenigvuldigen met bijvoorbeeld 10, 100 of 1000 gaan we als volgt te werk:

- 10 x 6,352 = 63,52 --> de komma gaat één plaats naar rechts.
- 100 x 6,352 = 635,2 --> de komma gaat twee plaatsen naar rechts.
- 1000 x 6,352 = 6352 --> de komma gaat drie plaatsen naar rechts.

Maak nu de volgende sommen. Denk aan de komma!

7. 10 x 73,52 =	10 x 1,950 =	1000 x 61,05 =
100 x 12,09 =	100 x 5,2 =	100 x 8,1395 =
1000 x 7,523 =	1000 x 0,1505 =	1000 x 7,9 =
10 x 0,75 =	10 x 125,10 =	10 x 9,1 =
100 x 1,265 =	1000 x 7,52 =	100 x 0,4 =

Ook de gebroken getallen kunnen onder elkaar vermenigvuldigd worden.

Voorbeelden:

$\begin{array}{r} 2,76 \\ \underline{34x} \\ 1104 \\ 7280 \\ \hline 83,84 \end{array}$	$\begin{array}{r} 3,362 \\ \underline{4,22x} \\ 6724 \\ 67240 \\ \hline 1344800 \\ 14,18764 \end{array}$
--	--

Let op, in het produkt moeten evenveel getallen achter de komma staan als in de factoren samen.

Probeer nu zelf!

8. 4,7	1,76	3,081	9,2	4,56
<u>4x</u>	<u>6x</u>	<u>7x</u>	<u>19x</u>	<u>89x</u>
$\begin{array}{r} 3,091 \\ \underline{53x} \end{array}$	$\begin{array}{r} 8,5 \\ \underline{4,3x} \end{array}$	$\begin{array}{r} 67,4 \\ \underline{2,1x} \end{array}$	$\begin{array}{r} 2,463 \\ \underline{85,7x} \end{array}$	$\begin{array}{r} 4,039 \\ \underline{8,65x} \end{array}$

3

AFRONDEN EN OPLEZEN VAN GEBROKEN GETALLEN

Een gebroken getal kan bestaan uit: helen en decimalen.

Voorbeeld: 83,237

De cijfers links van de komma noemen we helen.

De cijfers rechts van de komma noemen we decimalen.

Maar, hoe spreek je dit getal uit?

Als er cijfers achter de komma staan, spreek je van tienden, honderdsten, duizendsten enz.

Voorbeeld:

8	3,	2	3	7
		tienden	honderdsten	duizendsten

Drieëntachtig tweehonderd zevenendertig duizendsten.

Probeer als oefening de volgende getallen uit te spreken:

417,5	0,7649
6.789,07	12,67891
8,425	319,542107

Meestal werken we niet met zulke grote en ingewikkelde getallen. De getallen worden afgerond op één, twee of drie decimalen nauwkeurig.

Afronden op één decimaal nauwkeurig betekent: in de (eind) uitkomst mag alléén één decimaal staan.

Hoe doen we dat?

Indien je een getal op 1 decimaal nauwkeurig moet afronden dan kijk je naar het tweede cijfer achter de komma. Is dit een 5 of meer dan wordt het eerste cijfer één meer, anders laat je het weg. Kijk maar naar het voorbeeld:

Voorbeeld: 267,364 wordt 267,4

267,345 wordt 267,3

9. Rond af op één decimaal nauwkeurig:

67,37	45,019
192,03	76,447
95,44	188,663
289,98	390,555
66,72	902,407

Afronden op twee decimalen nauwkeurig: in de uitkomst mogen alleen twee decimalen staan. Kijk naar het derde cijfer achter de komma voor het afronden.

Voorbeeld: 267,364 wordt 267,36

298,945 wordt 298,95

10. Rond de volgende getallen af op twee decimalen nauwkeurig:

89,466	79,954
93,037	87,809
249,555	339,992
701,404	726,005
640,650	299,996

67,540	246,802	111,701
63,505	416,314	16,438
555,942	15,349	7,027
404,107	125,406	399,999
652,094	4,055	501,444

Geldbedragen

Weet je nog hoe we geldbedragen afronden op Aruba?
Neem over in je schrift en teken zelf de pijltjes erbij.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Hoe worden de volgende bedragen bij het betalen afgerond?

f. 14,76	f. 36,88	f. 66,66
- 102,32	- 49,88	- 9,91
- 43,68	- 202,43	- 32,32
- 18,49	- 92,96	- 87,48
- 10,97	- 56,27	- 16,62

f. 75,98	f. 435,76	f. 28,84
- 345,66	- 18,21	- 724,92
- 12,57	- 531,99	- 33,33
- 963,49	- 765,39	- 158,44
- 125,56	- 34,78	- 699,99

11. Maak de volgende opdrachten en rond ze af!

f. 19,28 <u>6x</u>	f. 48,73 <u>9x</u>	f. 209,16 <u>2x</u>	f. 700,19 <u>4x</u>	f. 525,14 <u>6x</u>
-----------------------	-----------------------	------------------------	------------------------	------------------------

f. 84,39 <u>19x</u>	f. 17,92 <u>25x</u>	f. 650,37 <u>47x</u>	f. 904,57 <u>39x</u>	f. 110,80 <u>35x</u>
------------------------	------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

f. 24,76 <u>9x</u>	f. 53,21 <u>27x</u>	f. 207,53 <u>13x</u>	f. 910,53 <u>8x</u>	f. 415,52 <u>36x</u>
-----------------------	------------------------	-------------------------	------------------------	-------------------------

Soms moet je heel snel kunnen rekenen, bijvoorbeeld in een winkel of in een restaurant. De volgende tips kunnen je hierbij helpen.

Voorbeeld I:

2 x 50 = 100	6 x 16 2/3 = 100
4 x 25 = 100	7 x 14 2/7 = 100
8 x 12 1/2 = 100	9 x 11 1/9 = 100
3 x 33 1/3 = 100	8 x 125 = 1000
5 x 20 = 100	4 x 125 = 500

Snelle rekenmethoden:

Voorbeeld II:

14 x 15 = 7 x 30	18 x 35 = 9 x 70
28 x 25 = 14 x 50 = 7 x 100	22 x 45 = 11 x 90

Wedstrijdoefening: Alleen de antwoorden opschrijven!

12.	3 x 50 =	24 x 12,5 =	18 x 15 =
	12 x 25 =	5 x 99 =	64 x 12,5 =
	16 x 15 =	32 x 25 =	56 x 125 =
	12 x 35 =	48 x 125 =	36 x 25 =
	8 x 125 =	3 x 296 =	5 x 999 =

Vraagstukken:

13. In een jaar zijn er 365 dagen. Hoeveel zijn er in 3 jaren?
14. Een uur is 60 minuten, een dag duurt 24 uren.
Hoeveel minuten telt een dag?
15. Juancho slaapt 8 uren per dag.
Hoeveel uren slaapt hij per week?
Hoeveel is dat per jaar?
16. Een school heeft 15 klassen. In elke klas zitten er 25 leerlingen.
Hoeveel leerlingen zitten er op deze school?
17. Een zwemmer legt per uur 2.095 meter af.
Hoeveel meter zwemt hij in 6 uren?
18. Shon Pe wil een huis bouwen. Daarvoor heeft hij 2.480 blokken nodig. Een blok kost f. 1,35.
Hoeveel moet hij voor de blokken betalen?
19. Pele scoorde per jaar 24 doelpunten.
Hoeveel doelpunten scoorde hij in 25 jaren?
20. Eddie vangt 32,5 kg vis per dag.
Hoeveel kilo vis vangt hij in 23 dagen?

21. Een kilo vis kost f. 8,75.
Pedro verkoopt 33 kg vis.
Hoeveel verdient Pedro per dag?
22. Maria krijgt straf en moet een schrift vol schrijven.
Een schrift heeft 36 bladzijden met elk 23 regels.
Hoeveel strafregels moet Maria schrijven?

23. In de maand februari waren er op Aruba 29 hotels volgeboekt wegens de Carnavalsdrukte. Elk hotel had 304 gasten.
Hoeveel gasten verbleven in de maand februari in totaal in deze hotels?
24. Happy Car Rental heeft 37 wagens te huur. De huurprijs per dag is f. 75,-.
Op Carnavalszondag waren alle wagens verhuurd.
Bereken de opbrengst van Happy Car Rental op die zondag!
25. In de Kindercarnavalsoptocht deden vorig jaar 43 groepen mee. Elke groep bestond uit 54 kinderen.
a. Hoeveel kinderen deden mee aan het carnaval?

Om mee te doen aan de optocht moest elk kind f. 75,- betalen.
b. Hoeveel moesten ze samen betalen?
26. Richi werkt 1 dag per week bij Fiesta Trading en verdient f. 35,-. Hij doet dit één jaar lang.
Hoeveel verdient hij in dat jaar?
27. De wagen van Lucy verbruikt per week 78 liter benzine. Een liter benzine kost f. 1,25.
Hoeveel moet Lucy per week aan benzine uitgeven?

28. Bencho houdt van softball. Hij speelt dan ook voor de Rebel Hitters. Hij doet mee aan 34 wedstrijden en komt 3 keer aan slag per wedstrijd. Hoeveel keren is hij in totaal aan slag geweest?
29. Buurtcentrum Dakota houdt haar jaarlijkse loterij. Er worden 420 boekjes van elk 25 lotjes gedrukt. Hiervan worden er 372 boekjes verkocht.
- a. Hoeveel lotjes zijn er dan verkocht?
 - b. Hoeveel boekjes zijn er niet verkocht?
 - c. Hoeveel lotjes zijn dat?
30. De Pius X school helpt ook bij de verkoop van deze lotjes. Op elk lot verdienen ze f. 0,25. Zij verkopen 43 boekjes van 25 lotjes elk.
Hoeveel heeft de school verdiend?

HOOFDSTUK 4

BETALINGSMIDDELEN EN BETALINGSBEWIJZEN

1

BETALINGSMIDDELEN

Een stukje geschiedenis.

Het meest gebruikte betalingsmiddel is geld. Onze geldsoort bestaat zoals je weet uit bankbiljetten en munten. Maar hoe komen wij eigenlijk aan geld? Heel vroeger bestond het geld niet zoals we dit nu kennen. De mensen moesten toen ruilen. De ene ging bijvoorbeeld vissen en ruilde zijn vis om voor maïs bij de boer. Weer een ander ruilde zijn schaap om voor wapens. Dit ruilen noemen we direkte ruilhandel.

Na de direkte ruilhandel kwam er een periode van indirecte ruilhandel waar men andere middelen ging gebruiken om te betalen, zoals b.v. stenen, schelpen, veren en zout. Deze waren in bepaalde streken erg schaars en zeer gewild. Daarom ging men ze gebruiken om te betalen bij het "kopen". Het zout werd ook gebruikt om de Romeinse soldaten te betalen. Het latijnse woord voor zout is sal, vandaar komt dan ook het woord salaris. Nog later gingen de mensen metalen gebruiken zoals zilver en goud. Ze hadden klompjes goud en zelfs munten werden van goud geslagen.

In de stad Florence, in Italië, werden de munten Florijn genoemd. De naam van onze geldsoort de florin, is daarvan afgeleid. Het reizen met goud werd in die dagen steeds gevaarlijker en bovendien was dit ook onhandig. Dus ging men (in Engeland) het goud in bewaring geven bij de goudsmiden. De goudsmid gaf een bewijs af aan de eigenaar dat hij zijn goud had bewaard. Dit bewijs werd later bij het kopen gebruikt als betalingsmiddel i.p.v. het goud zelf, dat veilig bij de goudsmid bleef. Nog later ging de Engelse Staat ertoe over alle goud zelf in bewaring te nemen en zij gaf toen de eerste bankbiljetten uit.

Zo is het nu nog: de Staat heeft bij de Centrale Bank goudstaven in bewaring en de waarde daarvan dient als dekking voor ons geld. De florin wordt door de Staat gedrukt en in omloop gebracht en is op Aruba wettig betaalmiddel.

Naast geld zijn er ook andere betalingsmiddelen zoals:

1. Personal cheques:

No 263155

ABN Bank

Aruba branch

Algemene Bank Nederland N.V. pay against the cheque

to _____ or order

the sum of _____

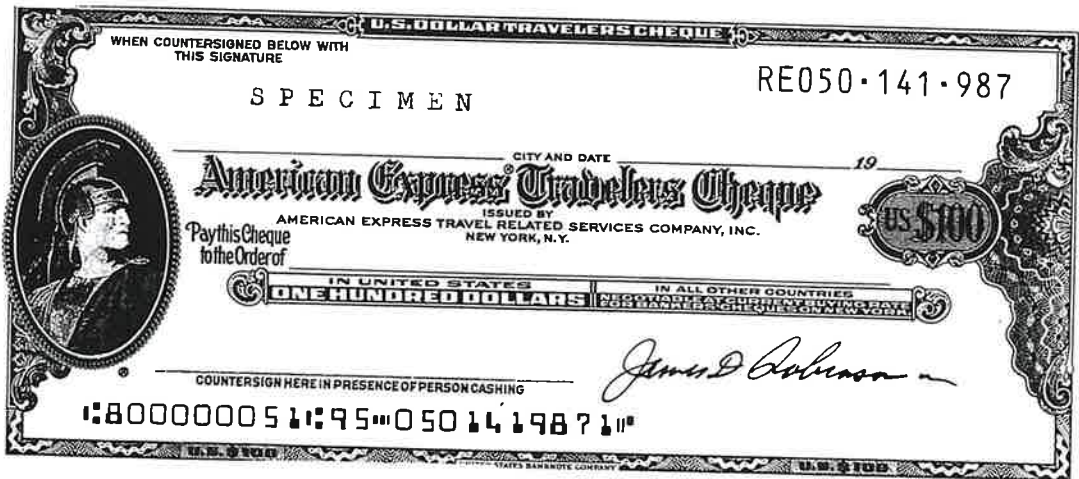
to the debit of our account _____ date _____ 19__

(signature) _____

ARUBA
PLAKZEGEL

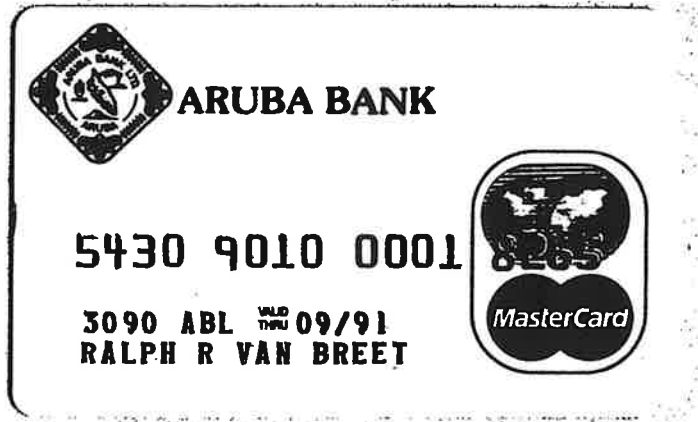
Personal cheques worden uitgeschreven door personen die een rekening-courant bij een bank hebben. Om een rekening te openen moet men een bedrag storten bij de bank en daarvan kan men d.m.v. personal cheques betalingen doen. Natuurlijk moet men er wel voor zorgen dat er steeds voldoende geld op de rekening staat, anders zal de bank de cheques niet uitbetalen. In zo'n geval is de cheque ongedekt. Het uitschrijven van ongedekte cheques is strafbaar.

2. Traveller cheques:

Wanneer iemand op reis gaat kan hij in zijn land traveller cheques kopen bij een bank. Het is veiliger om met traveller cheques op reis te gaan dan met contant geld, dat gemakkelijk verloren kan gaan. Met deze traveller cheques kan hij dan in het buitenland betalen. Ze worden veel gebruikt en bijna overal geaccepteerd. Men kan ze ook bij de meeste lokale banken inwisselen voor geld.

3. Creditcards:

Creditcards worden door banken en andere instellingen uitgegeven. Het betalen met creditcards is een vorm van kopen op krediet. De houder van de creditcard betaalt de winkel niet direkt, maar via de bank of creditcardinstelling. De creditcardhouder moet daarna natuurlijk de bank of creditcardinstelling betalen met bovendien een bedrag voor intrest.

Voordelen: cheques en creditcards zijn veiliger, vooral op reis. Bij diefstal of verlies hoeft men niets te verliezen als men dit direkt aangeeft.

Nadelen:

- onnodig, te veel en te duur kopen
- intrest en administratiekosten.

2

BETALINGSBEWIJZEN

Kassaslip en Kassabon

In veel winkels zoals supermarkets en "fastfood" zaken zoals Mc. Donald's dient de kassaslip als bewijs van betaling.

MC DONALD'S
DRIVE THRU
FLB DRIVE CARE
MC ONION
MED. FRENCH FRITS
STORE OPEN
201-464-2020/01/83

PUEBLO'S SUPERMARKET
L.G. SMITH BLVD
REGISTER #5 TRANSACTION #13173P
CASHIER #103 7/12/93 1:15PM
1 ELEPHANT EARS 1.90
1 DANISH ROLL 3.90
1 FRISIAN FLAG EVAP.MILK170G .51
1 FRISIAN FLAG EVAP.MILK170G .51
1 FRISIAN FLAG EVAP.MILK170G .51
1 SAUSIJZENBROOD 1.75
6 ITEMS
SUB-TOTAL 8.12
TAX .00
TOTAL 8.12
** CASH PAYMENT ** 50.00
CASH CHANGE 41.82
SHOPPING THANK YOU FOR

In andere winkels zoals La Linda, Samson en Homecenter Aruba worden de gekochte artikelen op een kassabon ingevuld en dient de kassabon, nadat hij afgestempeld is, als bewijs van betaling.

De verkoopsters hebben meestal een kassabonboekje. Bij elke verkoop wordt een bon ingevuld. Bovenaan staan naam, adres en telefoon van de zaak, (soms ook naam en adres van de klant) datum en bonnummer. De verkoopster vult de datum in en schrijft wat de klant gekocht heeft. Ze noteert aantal, artikel- en/of codenummer, prijs per stuk en totaal. Als er verschillende artikelen zijn, telt ze de totaalkolom op en zet dan haar paraaf op de bon.

De kassabonnen worden in tweevoud (in duplo) opgemaakt en de klant krijgt de bovenste (origineel) mee, de kopie blijft in het bonboekje. De klant gaat met de bon naar de kassa en betaalt. Daarna zet de kassier er een stempel op b.v. "PAGO" of "PAID". De klant krijgt nu de gekochte artikelen mee en behoudt de gestempelde bon als bewijs van betaling.

HARDWARE

Date 22-6-1981

M. W. L. P. O. Box 255 SN

No. <u>224</u>			
Reg. No.	Clerk	ACCOUNT FORWARD	
1	paal comodes #7	117	-
2	galk comodes #7	42	171.00
3	proppen set #6	7	40
4	blanca koudes #6	11	40
5	paal koudes #6	13	75
6	" " #6	6	65
7	ruiter koudes #6	4	-
8			
9			331.20
10	Retour		
11	galk comodes	28	45
12			302.75
13	less 10%	30	28
14			
15			272.47

Account Stated to Date - If Error is Found Return at Once.

Bekijk deze kassabon eens goed en beantwoord de volgende vragen:

1. Door welke zaak is deze kassabon afgegeven?
2. Welke datum staat er op de bon?
3. Hoeveel verschillende artikelen staan er op?
4. Zijn de artikelen met naam of codenummer omschreven?
5. Geef aan: het aantal en de stukprijs van elk artikel.
6. Hoe komt men aan de bedragen in de totaalkolom?
7. Welk bedrag moet de klant betalen?
8. Hoe maak je een kassabon in duplo?
9. Waarvoor zal men de kopieën van de kassabon nodig hebben?
10. Wat is een paraaf en waarvoor is die nodig?

Opdrachten:

1. Breng van thuis 2 kassabonnen mee uit verschillende winkels.
2. Geef uitleg van de bonnen en plak ze in je schrift.
3. Vul in of teken zelf een bon met artikelen uit b.v. een boekhandel, een kledingzaak of een hardware store.

Maak de volgende kassabonnen. Vul hierbij zelf een winkelnaam, adres enz., bonnummer en datum in.

1. 2 bloempotten à f. 3,25
1 zak potaarde à f. 12,25
3 cayena planten à f. 1,75
2 trinitaria planten à f. 7,50
1 siercactus à f. 12,75
2. 4 kladblokken à f. 0,95
3 potloden à f. 0,55
6 schriften à f. 2,80
3 pennen à f. 2,25
1 white-out/cz-009 à f. 3,40
1 rolletje scotch-tape à f. 1,95
2 stabillo's à f. 3,25
3. 1 pak pampers new-born à f. 24,45
1 bus Zwitsal babypoeder à f. 4,65
3 stuks Zwitsal babyzeep à f. 2,65
2 Evenflo babyflessen à f. 3,60
2 pakken Q-tips à f. 3,05
4. 6 soepborden model Rosa-Z à f. 3,-
12 platte borden model Anjer-Q à f. 2,90
2 plastic bakken model Curver à f. 9,75
1 afwasrek model Curver à f. 18,95
3 keukenhanddoeken à f. 4,25
8 afdroogdoeken à f. 4,-
5. Raffy's Auto Parts houdt een uitverkoop van één week. Kenny komt kijken en vindt de prijzen goed. Hij koopt daarom de volgende onderdelen en artikelen voor zijn auto.

8 bougies à f. 0,80
3 autobanden à f. 99,50
2 oliefilters à f. 6,75
4 flessen motorolie à f. 3,15
2 ruitenwissers à f. 5,25
6. Buchi Mani koopt bij Bentana di Placida de volgende artikelen:

2 kipashi's à f. 1,60
4 pakjes juice à f. 1,75
6 flesjes Malta à f. 1,15
3 blikjes melk à f. 1,05
7 blikjes hondenvoer à f. 1,25
2 tubes tandpasta à f. 3,25

De kwitantie

Nog een ander bewijs van betaling is de kwitantie. Kwitanties worden meestal afgegeven wanneer er een betaling plaatsvindt per kas. We noemen dit contant of cash. De kwitanties zitten in een kwitantieboekje. Elk blad bestaat uit de eigenlijke kwitantie, die uitgescheurd wordt en de souche, het stukje dat in het boekje blijft.

Laten we zeggen dat onze Mw. Maduro het tapijt in haar zitkamer heeft laten schoonmaken door "Wonder Steam" carpetcleaners. Als het werk klaar is, moet ze f. 180,- betalen. Dat doet ze cash en daarom ontvangt ze van de mensen van Wonder Steam een kwitantie. Op de kwitantie komen de naam en het adres van Mw. Maduro, het ontvangen bedrag voluit geschreven in letters en nog een keer in cijfers, de reden voor de betaling. Daarna wordt de datum ingevuld en een zegel van 10 cent opgeplakt. De kwitantie wordt ondertekend en aan Mw. Maduro gegeven. Op de souche wordt ook de naam van Mw. Maduro en het bedrag ingevuld. Bekijk de tekening eens goed.

048

ONTVANGEN van

Maduro
 Dominicanessenstr. 26
 het schoon-
 maken van een
 tapijt

f 180,-

Aruba, de 15-10 1991

No 048

ONTVANGEN van Mw. Maduro, Dominicanessenstr. 26
de Somma van Eenhonderd tachtig florin
voor het schoonmaken van een tapijt.

Aruba, de 15^e okt 1991

Zegge f 180,-

Wonder Steam. J. Harpe

1. Heb je de kwitantie, dan heb je betaald.
2. Heb je de souche, dan heb je geld ontvangen.
3. Op een kwitantie van meer dan f. 10,- moet een zegel van 10 cent worden geplakt.

Schrijf de volgende kwitanties en souches uit. Vul zelf de datum in en zet de handtekening eronder.

7. Dago Bertus ontvangt f. 76,- van Mario Maduro, Pindastraat 4, Dakota wegens reparatie waterleiding.
8. S. Jones, Bernhardstraat 20, S.N. betaalt f. 30,- aan Dr. N. Lee voor medisch consult.
9. Julianaschool, Madurostraat 1, Oranjestad ontvangt een kwitantie van de heer M. de Cuba voor f. 25,- voor het maken van een kwihi plaket.

3

FACTUREN

We weten al dat, als de winkels cash verkopen, de klanten een kassabon ontvangen als betalingsbewijs. Maar verkopen winkels alleen maar cash?

Betalen alle klanten meteen of binnen een bepaalde tijd?

Nee, veel winkels VERKOPEN OP REKENING, wij zeggen ook wel: ze geven KREDIET. De klanten mogen de goederen meenemen en later betalen. Dus de winkelier, moet nog zijn geld van hen ontvangen. Zulke mensen noemt hij DEBITEUREN.

DEBITEUREN zijn mensen van wie de winkelier geld moet ontvangen.

De winkelier moet wel precies weten wie deze mensen zijn en waar ze wonen. Dit noteert hij in zijn Verkoopboek.

Hij moet natuurlijk ook weten wat deze mensen allemaal gekocht hebben en hoeveel het gekost heeft. De klanten willen dit ook weten, daarom stuurt hij ze een factuur. We noemen dit ook wel een nota of rekening.

We gaan zo'n factuur even bekijken en proberen de vragen te beantwoorden.

Beach Bum Co. Caya G.Croes 85 Aruba		factuur nr. 13		
Oranjestad, 3 december 1990		Lisette Maduro Dominicanessenstr. 4 Oranjestad		
aantal	omschrijving	art.nr.	eenheidsprijs	bedrag
1	zwempak "Sundance"	349	f. 45,-	f. 45,-
2	zonnebrillen "Oakley"	578	- 65,-	- 130,-
5	"Spandex" shorts	698	- 35,-	- 175,-
1	surfplank	497	- 520,-	- 520,-
				<u>f. 870,-</u>

1. Wie heeft deze factuur gemaakt?
2. Wie heeft deze factuur ontvangen?
3. Wie heeft de goederen ontvangen?
4. Wie heeft de goederen verkocht?
5. Op welke datum is deze factuur gemaakt?

6. Wat wordt bedoeld met eenheidsprijs?
Een ander woord hiervoor is
7. Welk bedrag moet er betaald worden?
8. Wie moet dit betalen?
9. Wat is een andere naam voor artikelnummer?
10. Hoeveel exemplaren zou de winkelier van deze rekening moeten maken?

De winkelier verzendt een exemplaar van de factuur naar de klant. Dit wordt ook wel een UITGAANDE FACTUUR of VERKOOPFACTUUR genoemd.

Hij houdt de andere exemplaren en bewaart ze in een ordner.

Wanneer de klant komt betalen, krijgt hij een kwitantie of de winkelier zet een stempel met "PAID" op de factuur. Zo zie je dat een factuur soms ook een betalingsbewijs kan zijn, net als een kassaslip of kassabon.

Kwitanties, kassabonnen en facturen zijn o.a. de bewijsstukken die de winkelier gebruikt om de gebeurtenissen in zijn winkel precies te noteren. Deze bewijsstukken noemen we boekingsbescheiden.

Maak de volgende facturen. Nummer de facturen zelf.

10. Texas Furniture Store, Emmastr. 6 levert op 14 februari 1990 aan mevrouw L. Wernet, Seroe Blanco 46, te Oranjestad:

1 woonkamerset nr. 1109	à f. 2500,-
1 eetkamerset nr. 88	à - 750,-
2 éénpersoonsbedden nr. 93	à - 275,-
1 nachtkastje nr. 17	à - 65,-
1 klerenkast nr. 353	à - 540,-

11. Hubo N.V., Tomatenstr. 15, tel: 28977 levert op 12 november 1989 aan mevrouw Lisette Loonstra, Alfred de Mussetstr. 1, Oranjestad:

1 boekenrek "Stabilum"	à f. 165,-
10 gordijnrails nr. 45	à - 17,50
30 pakjes gordijnhaken nr. 35	à - 5,75
2 vuilnisbakken nr. 65	à - 37,-
1 keukentrap nr. 95	à - 64,-

12. Ontwerp zelf een factuur voor een meubelzaak of boutique.
Gegevens zoals naam, adres enz. zelf bedenken.

13. Mw. Gloria Geerman, Pos Chikito 73b koopt op rekening bij
Babyland te Grotenbergstraat 2 de volgende artikelen:

1 Stainless Fork/Spoon set	1202850	à f.	3,75
2 Soft Bite Spoons	1202900	à -	2,10
1 Training Cup	1208200	à -	4,10
3 Feeding Sets	1208800	à -	4,75
3 Tub Toy bags	1200800	à -	2,51
1 Safety Scissors	1207100	à -	3,70
1 See Through Rattle	1202350	à -	3,30
6 Wash Cloths	1209180	à -	3,40
4 Slip-on shirts	1206100	à -	4,10
2 Infant Kimonos	1201180	à -	9,25

Babyland levert de artikelen op 12 januari 1990.

H O O F D S T U K 5

D E L E N

1

DELINGEN ZONDER REST

Net zoals je in de winkel vaak moet vermenigvuldigen, moet je ook wel eens delen.

Voorbeeld:

Lisette helpt haar moeder in de snackwinkel. Zij moet zakjes drop vullen. Zij heeft 45 dropjes. In ieder zakje moeten 5 dropjes. Hoeveel zakjes heeft Lisette nodig?

Zij moet groepen maken van 5.
 $45 : 5 =$

deler/deeltal\quotient

$$\begin{array}{r} 5 \ / \ 45 \ \backslash \ 9 \\ \underline{45} \\ 0 \ \text{rest} \end{array}$$

Lisette heeft 9 zakjes nodig.

De uitkomst van een deling noemt men QUOTIENT.

Controle:

door middel van vermenigvuldigen

$$\begin{array}{r} 9 \\ \underline{5x} \\ 45 \end{array}$$

Maak de staartdeling en de controlesom.

Voorbeeld: $224 : 14 =$

staartdeling

$$\begin{array}{r} 14 \ / \ 224 \ \backslash \ 16 \\ \underline{14} \\ 84 \\ \underline{84} \\ 0 \end{array}$$

controlesom

$$\begin{array}{r} 16 \\ \underline{14x} \\ 64 \\ \underline{160} \\ 224 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 1. \quad 981 : 9 = & 161 : 7 = & 3.598 : 7 = \\
 756 : 7 = & 152 : 4 = & 1.308 : 3 = \\
 648 : 8 = & 402 : 6 = & 2.270 : 5 = \\
 945 : 5 = & 486 : 9 = & 7.760 : 8 =
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 144 : 12 = & 8.144 : 16 = \\
 117 : 13 = & 5.586 : 14 = \\
 152 : 19 = & 1.656 : 18 = \\
 128 : 16 = & 1.235 : 19 =
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 2. \quad 4.480 : 56 = & 2.320 : 145 = \\
 8.283 : 33 = & 2.975 : 175 = \\
 7.733 : 37 = & 1.576 : 197 = \\
 9.990 : 56 = & 2.112 : 132 =
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 49.640 : 584 = & 25.956 : 412 = \\
 12.474 : 231 = & 10.528 : 376 = \\
 3.732 : 349 = & 38.106 : 438 = \\
 47.479 : 601 = & 16.515 : 367 =
 \end{array}$$

3. Lisette was 2 uur en 13 minuten bezig met het vullen van 19 zakjes drop.
Hoeveel minuten deed ze over elk zakje?
4. Laureen, Jane en Karen komen Lisette helpen met het vullen van zakjes drop. Ieder meisje vult evenveel zakjes en samen vullen ze 68 zakjes.
Hoeveel zakjes heeft elk meisje gevuld?
5. Karens moeder heeft 123 cupcakes gebakken voor haar verjaardag. Er zijn 41 kinderen op het feest.
Hoeveel cupcakes kan elk kind krijgen?

Delen door 10, 100 en 1000

Delen door 10 - Komma 1 plaats naar links
 $130 : 10 = 13$
 $54,9 : 10 = 5,49$

Delen door 100 - Komma 2 plaatsen naar links
 $355,6 : 100 = 3,556$
 $470 : 100 = 4,70$

Delen door 1000 - Komma 3 plaatsen naar links
 $74,93 : 1000 = 0,07493$

Snel uit het hoofd:

$$\begin{array}{rcl}
 6. \quad 900 & : & 100 = \\
 400 & : & 1.000 = \\
 20.000 & : & 1.000 = \\
 475 & : & 1.000 =
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{rcl}
 2.500 & : & 10 = \\
 3.660 & : & 1.000 = \\
 5.456 & : & 100 = \\
 4 & : & 100 =
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{rcl}
 930 & : & 10 = \\
 26,5 & : & 100 = \\
 124 & : & 10 = \\
 3,25 & : & 100 =
 \end{array}$$

2

DELINGEN MET REST

Roberto moet ook helpen in de snack. Hij moet de kratten klaar zetten voor de lege Pepsi-Cola flessen. Er zijn 98 flessen in de freezer. In één krat kunnen 24 flessen. Hoeveel kratten moet Roberto klaar zetten en hoeveel flessen blijven er over?

$$98 : 24 =$$

$$\begin{array}{r} \text{deler/deeltal} \backslash \text{quotiënt} \\ 24 / 98 \backslash 4 \end{array}$$

96

2 rest

Roberto moet 4 kratten klaar zetten. Er blijven 2 flessen over.

Controle: 24

$$\begin{array}{r}
 \underline{4x} \\
 96 \\
 \underline{2+} \\
 98
 \end{array}$$

Maak de volgende delingen met de controlesom ernaast.

Voorbeeld: $15/1734 \backslash 115$

$$\begin{array}{r}
 \underline{15} \\
 23 \\
 \underline{15} \\
 84 \\
 \underline{75} \\
 9 \text{ rest}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 115 \\
 \underline{15x} \\
 575 \\
 \underline{1150} \\
 1725 \\
 \underline{9+} \\
 1734
 \end{array}$$

7. $2.000 : 14 =$ $3.457 : 25 =$ $2.479 : 33 =$
 $4.678 : 19 =$ $7.593 : 47 =$ $9.545 : 17 =$
 $8.941 : 31 =$ $1.345 : 14 =$ $6.379 : 55 =$

8. $4.578 : 125 =$ $69.569 : 345 =$ $15.209 : 543 =$
 $2.929 : 845 =$ $38.507 : 162 =$ $14.914 : 481 =$
 $8.891 : 125 =$ $73.875 : 368 =$ $32.766 : 780 =$

9. Roberto gaat met de leerlingen van zijn school op schoolreisje (excursie). Zijn school heeft 315 leerlingen. Er kunnen 52 leerlingen in elke bus. De leerlingen die niet met de bussen mee kunnen, gaan met de auto van de directeur mee.

- a. Hoeveel bussen zijn er nodig?
 b. Hoeveel leerlingen blijven er over om mee te gaan met de directeur?

10. Laureen komt met een blik koekjes naar school. In het blik zitten 128 koekjes. In de pauze zit Laureen samen met 8 vriendinnetjes. Zij verdeelt de koekjes onder hen. Allemaal evenveel. Hoeveel koekjes krijgt elk kind en hoeveel zijn er dan over?

11. Meneer Lee trakteert de hele school op pastechi's. Hij neemt 255 pastechi's mee. Elke leerling op school krijgt 2 pastechi's.

- a. Hoeveel leerlingen hebben die dag op school 2 pastechi's gehad?
 b. En hoeveel pastechi's blijven er over?

NU UIT HET HOOFD

12. $72 : 9 =$ $18 : 2 =$ $24 : 3 =$ $25 : 5 =$
 $12 : 1 =$ $15 : 5 =$ $30 : 6 =$ $60 : 12 =$
 $32 : 4 =$ $81 : 9 =$ $55 : 11 =$ $28 : 4 =$
 $40 : 8 =$ $12 : 2 =$ $24 : 4 =$ $10 : 2 =$
 $60 : 10 =$ $20 : 5 =$ $56 : 8 =$ $42 : 7 =$

 $56 : 7 =$ $64 : 8 =$ $27 : 3 =$ $28 : 7 =$
 $24 : 8 =$ $144 : 12 =$ $54 : 9 =$ $99 : 11 =$
 $48 : 6 =$ $77 : 11 =$ $72 : 8 =$ $49 : 7 =$
 $16 : 2 =$ $35 : 7 =$ $45 : 5 =$ $36 : 12 =$
 $63 : 9 =$ $32 : 8 =$ $36 : 4 =$ $45 : 5 =$

Komma's in het deeltal

Soms komt er in het deeltal een komma voor, bijvoorbeeld als we gaan werken met bedragen.

Voorbeeld:

Mw. Maduro betaalt f. 386,25 voor 15 zakken meel.
Hoeveel kost 1 zak meel?

$$\begin{array}{r} \text{deeltal} \\ 15/ \ 386,25 \ \backslash 25,75 \\ \text{deler} \ \underline{30} \quad \text{quotiënt} \\ \quad 86 \\ \quad \underline{75} \\ \quad 112 \\ \quad \underline{105} \\ \quad \quad 75 \\ \quad \quad \underline{75} \\ \quad \quad \quad 0 \text{ rest} \end{array}$$

Zodra je de komma tegenkomt bij het aanhalen, deze opschrijven in het quotiënt.

De prijs van één zak meel is f. 25,75.

Zij betaalt ook f. 6,65 voor 7 dozen lucifers. Wat is de prijs van één doos lucifers?

$$\begin{array}{r} \text{deeltal} \\ 7/ \ 6,65 \ \backslash 0,95 \\ \text{deler} \ \underline{63} \quad \text{quotiënt} \\ \quad 35 \\ \quad \underline{35} \\ \quad \quad 0 \text{ rest} \end{array}$$

De prijs van één doos lucifers is f. 0,95.

Maak de volgende sommen:

13.	f.	3,72	:	6	=	45,6	:	8	=	f.	25,52	:	22
-		5,95	:	7	=	130,9	:	10	=	-	39,33	:	19
-		235,95	:	39	=	1.146,6	:	8	=	-	111,42	:	18
-		147,12	:	24	=	5.475,9	:	3	=	-	64,26	:	14
-		797,16	:	14	=	984,8	:	4	=	-	19,475	:	25
-		235,95	:	39	=	1.146,6	:	8	=	-	20,608	:	46

14. Reken uit :

- twaalf kilogram rijst kosten f. 19,20. Eén kilogram kost?
- twintig kilogam suiker kosten f. 24,-. Eén kilogram kost?
- negen kilogram meel kosten f. 14,50. Eén kilogram kost?
- vijf kilogram aardappelen kosten f. 5,50. Eén kilogram kost?

Komma's in de deler

Voordat we hieraan beginnen gaan we eerst even het volgende herhalen:

15.	10 x 76 =	1.000 x 26 =
	10 x 3,5 =	100 x 334 =
	10 x 19,78 =	10 x 0,976 =
	10 x 0,8 =	100 x 4,5 =
	10 x 15 =	1.000 x 8,079 =

1.000 x 5 =
1.000 x 72 =
1.000 x 0,125 =
1.000 x 8,9 =
1.000 x 6,45 =

2 =
9 =
8 =
4 =
5 =
6 =

10 x 17 =	100 x 1.430 =
1.000 x 9,3 =	10 x 59,5 =
100 x 0,85 =	1.000 x 345 =
10 x 0,05 =	100 x 24,57 =
10 x 2,46 =	10 x 145 =

En nu de volgende opgave:

$$450 : 18,75 =$$

$$\begin{array}{r} 18,75 / 450 \backslash \\ \text{deler} / \text{deeltal} \backslash \end{array}$$

Kunnen we meteen gaan delen?
Wat moeten we eerst doen?

We moeten de komma in de deler wegwerken, door de deler en het deeltal alle twee met 10 of 100 of 1000 enz. te vermenigvuldigen. Staat er in de deler 1 decimaal (tienden) dan x10; staan er 2 decimalen (honderdsten) x100; staan er 3 decimalen (duizendsten) x1000 enz.

$$\begin{array}{r} \text{x } 100 \quad \underline{18,75/450 \backslash} \\ 1875/45000 \backslash 24 \\ \quad \underline{3750} \\ \quad \quad 7500 \\ \quad \quad \underline{7500} \\ \quad \quad \quad 0 \text{ rest} \end{array}$$

We vermenigvuldigen met 100.
En nu kunnen we gaan delen.

$$\begin{array}{r} \text{x } 10 \quad \underline{18,4/312,8 \backslash} \\ 184/3128 \backslash 17 \\ \quad \underline{184} \\ \quad \quad 1288 \\ \quad \quad \underline{1288} \\ \quad \quad \quad 0 \text{ rest} \end{array}$$

Maak nu de volgende sommen, maar denk erom eerst de komma wegwerken.

16.	532,8 : 29,6 =	8960,96 : 5,464 =
	639 : 53,25 =	996,06 : 25,54 =
	1366,2 : 41,4 =	8247,2 : 13,52 =
	844,1 : 36,7 =	5536,64 : 86,31 =

17.	UIT HET HOOFD		
	750 : 10 =	9200 : 100 =	835 : 1000 =
	25,5 : 10 =	25 : 100 =	90 : 1000 =
	3425 : 10 =	3,5 : 100 =	587 : 100 =

3

DELEN EN AFRONDEN

Mw. Maduro heeft een speciale calculator. Als zij 9,254 deelt door 2 krijgt zij de volgende uitkomst 4,63.
Maak jij nu zelf even de deling 9,254 : 2

en. Wat merk je? $2/9,254 \setminus 4,627$

$$\begin{array}{r} 8 \\ 12 \\ \underline{12} \\ 05 \\ 4 \\ 14 \\ \underline{14} \\ 0 \text{ rest} \end{array}$$

0.

De uitkomst is 4,627. Wat heeft de calculator gedaan? De calculator heeft het getal afgerond op 2 decimalen nauwkeurig.

Moet het antwoord van de deling afgerond worden op 2 decimalen nauwkeurig, dan moet je de som eerst uitrekenen tot en met 3 cijfers achter de komma (3 decimalen). Is het derde cijfer 5 of meer dan wordt het tweede cijfer 1 meer, anders laat je het weg: $4,627 = 4,63$.

We gaan even oefenen hoe we moeten afronden.

18. Rond af op 2 decimalen nauwkeurig.

67,597	99,997	49,124
45,453	245,878	20,357
73,598	83,456	574,941
145,4579	112,978	941,595
345,9781	37,947	31,478

19. Rond af op 1 decimaal nauwkeurig.

750,89	1.345,78	25,25
1470,73	37,45	514,13
24,98	619,37	83,95
47,891	908,81	10,71
7,45	2.477,95	363,29

20. Wat moet je betalen?

f. 5,76	f. 9,28	f. 7.938,47
f. 4,57	f. 10,94	f. 2.457,93
f. 3,44	f. 145,75	f. 1.457,38
f. 6,63	f. 48,13	f. 5.914,54
f. 9,32	f. 829,69	f. 8.296,21

Dhr. Maduro's auto rijdt in een jaar 25.441,5 km.
 Hoeveel kilometers rijdt hij gemiddeld in één maand? Je moet het
 antwoord afronden op 2 decimalen nauwkeurig.

$$12/25441,500 \setminus 2120,125 = 2120,13$$

$$\begin{array}{r}
 \underline{24} \\
 14 \\
 \underline{12} \\
 24 \\
 \underline{24} \\
 015 \\
 \underline{12} \\
 30 \\
 \underline{24} \\
 60 \\
 \underline{60} \\
 0 \text{ rest}
 \end{array}$$

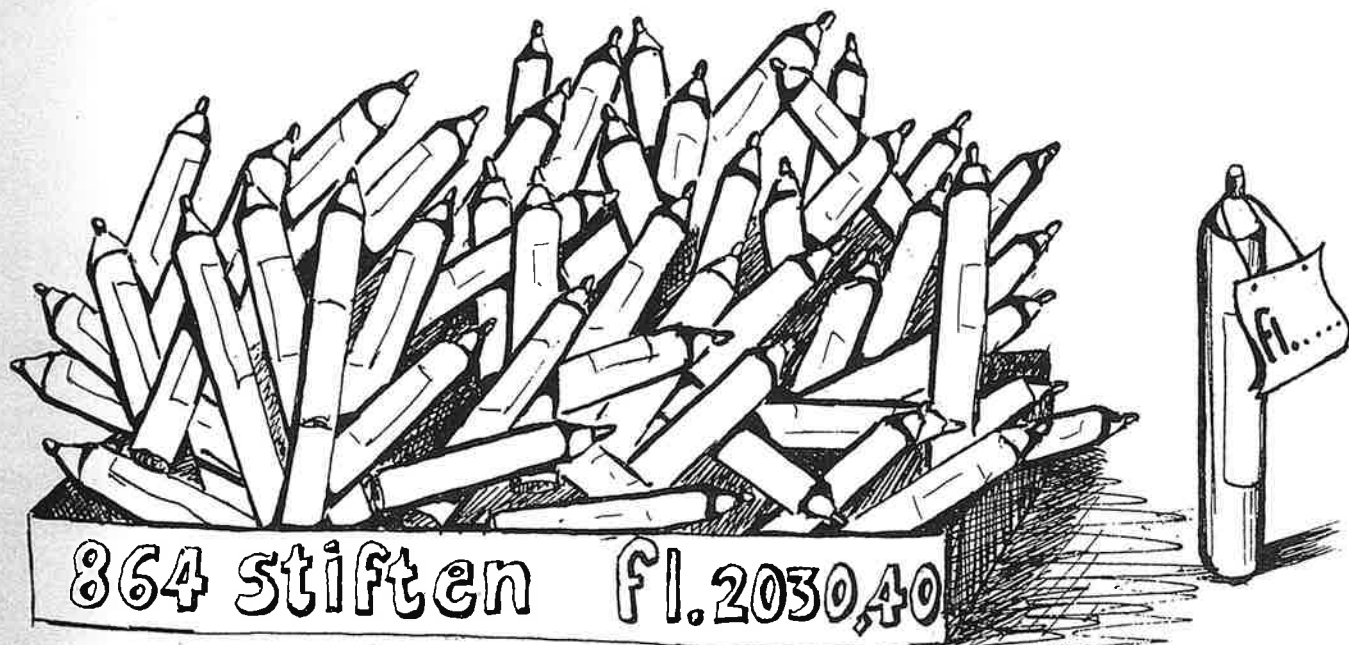
Meneer Maduro krijgt 4,5 week vakantie. Gedurende zijn vakantie
 rijdt hij totaal 1.825,6 km.
 Hoeveel km rijdt hij in 1 week? Antwoord afronden op 2 deci-
 malen nauwkeurig.

$$\begin{array}{r}
 4,5/1.825,6 \setminus \\
 \times 10 \quad 45/18256 \setminus 405,688 = 405,69 \\
 \underline{180} \\
 256 \\
 \underline{225} \\
 310 \\
 \underline{270} \\
 400 \\
 \underline{360} \\
 40
 \end{array}$$

In februari had de Lottopot voor de derde prijs f. 3.421,65.
 29 mensen hadden de goede nummers.
 Hoeveel won iedere persoon?

$$\begin{array}{r}
 29/3421,65 \setminus 117,987 = f. 117,99 \\
 \underline{29} \\
 52 \\
 \underline{29} \\
 231 \\
 \underline{203} \\
 286 \\
 \underline{261} \\
 255 \\
 \underline{232} \\
 230 \\
 \underline{203} \\
 27
 \end{array}$$

21. Maak de volgende opgaven (2 decimalen nauwkeurig)
$83,37 : 8,6 =$	$63,57 : 2,31 =$	$67,5 : 9,1 =$
$34,23 : 7,4 =$	$70,95 : 0,24 =$	$94,3 : 8,1 =$
$49,16 : 5,9 =$	$87,51 : 9,86 =$	$53,9 : 6,2 =$
22. De eerste prijs van de Lotto was f. 12.519,-. 13 mensen hadden gewonnen. Het geld werd gelijk verdeeld. Hoeveel kreeg iedere persoon?
23. Op school zijn er 2880 schriften. De school heeft 12 klassen. De schriften worden gelijk verdeeld over alle klassen.
- Hoeveel schriften krijgt elke klas?
 - Als er in de eerste klas 20 leerlingen zijn, hoeveel schriften kan elke leerling dan krijgen?
24. Wilfrido heeft al zijn knikkers bij elkaar gezocht en geteld. Het zijn er 427. Hij gaat ze gelijk verdelen onder zijn 7 buurkinderen. Hoeveel knikkers krijgt elk kind?
25. Als 864 stiften f. 2030,40 kosten, wat is dan de prijs van 1 stift?

4

GEMIDDELDE

Dieter zegt: "Ik heb voor Handel een 7,2 op mijn eerste rapport." De cijfers op een rapport, jullie cijfers dus ook, zijn gemiddelden. Er zijn verschillende soorten gemiddelden. Bij bedrijfsrekenen gebruikt men meestal het rekenkundig gemiddelde, kortweg het gemiddelde genoemd.

In het geval van Dieter is zijn gemiddelde als volgt ontstaan. In het eerste trimester heeft hij voor zijn proefwerken Handel de volgende cijfers behaald:

6,4; 5,6 ; 9,0; 7,4; 6,9 en 7,9. Het zijn dus 6 proefwerken.

Deze cijfers telt de leraar op.

$6,4 + 5,6 + 9,0 + 7,4 + 6,9 + 7,9 = 43,2$. De som deelt hij door 6, want er zijn 6 cijfers. $43,2 : 6 = 7,2$

7,2 is het gemiddelde.

Het gemiddelde van een aantal getallen = $\frac{\text{som van de getallen}}{\text{aantal getallen}}$

Bereken het gemiddelde van:

a. 1.266 en $3.402 = \dots : \dots =$

b. 35 ; 49 en $27 = \dots : \dots =$

c. f. $20,10$; f. $36,40$; f. $72,50$ en f. $84,- = \dots : \dots =$ f.

d. 115 ; 209 ; 426 ; 373 ; 28 ; 534 en $149 = \dots : \dots =$

e. f. $25,-$; f. $2,40$; f. $0,90$; f. $6,35$; f. $9,10$; f. $1,95$; f. $3,25$
en f. $4,65 = \dots : \dots =$ f.

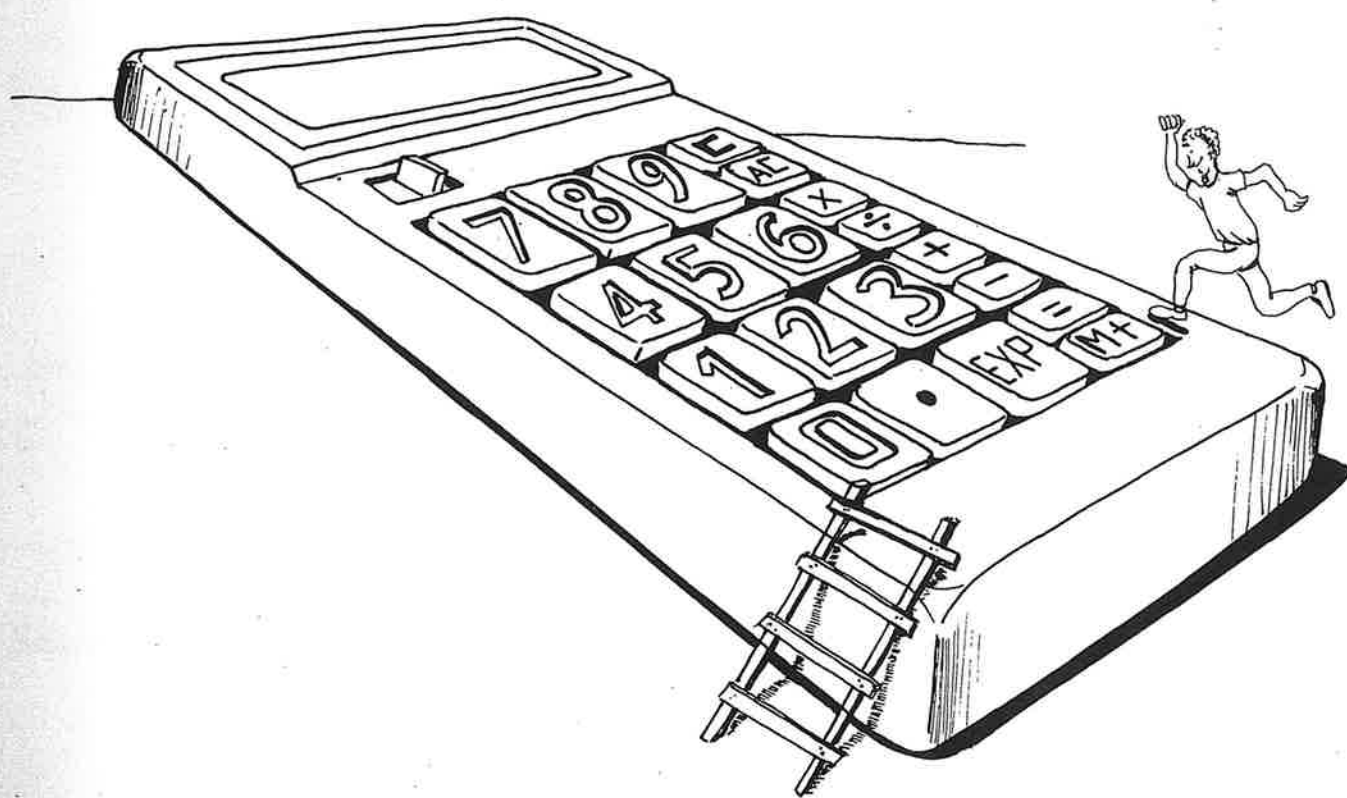
26. Tamara heeft voor haar proefwerken Spaans de volgende punten behaald: $4,5$; $6,3$; $8,5$; $7,2$ en $5,0$.

Bereken haar gemiddelde cijfer Spaans.

27. Irene houdt van bowlen. Tijdens een competitie wedstrijd gooide zij 132, 175 en 182 punten.
Wat was haar gemiddelde?
28. Kenneth heeft een spaarrekening op de bank. Hij spaart elke maand. De volgende bedragen stort hij in een half jaar op zijn rekening: f. 75,50; f. 60,-; f. 80,-; f. 55,-; f. 50,-; f. 95,75.
Hoeveel spaart hij gemiddeld per maand?
29. Calvin is de beste pitcher (werper) van The Thrillers. In zijn eerste wedstrijd wierp hij 72 strikes. In de volgende wedstrijden had hij er 80; 65; 91; 82; 69 en 73.
Hoeveel strikes gooide Calvin gemiddeld per wedstrijd?
30. Op maandag verkocht Prisca's Fashion voor f. 906,45; op dinsdag f. 1.004,25; op woensdag f. 875,75; op donderdag f. 744,80; op vrijdag f. 998,65 en op zaterdag f. 1.152,10.
Bereken de gemiddelde verkoop per dag.

HOOFDSTUK 6

DE CALCULATOR

Bij de vier hoofdbewerkingen: optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen hebben we in het eerste gedeelte van ons boek heel wat zitten rekenen. We hebben uit het hoofd gerekend, op kladblaadjes en in ons schrift. We hebben ook telkens controleberekeningen gemaakt, om mogelijke fouten te vinden.

Al dat rekenen neemt wel wat tijd in beslag en de oplossing hiervoor is natuurlijk

de CALCULATOR of REKENMACHINE.

Met dit machientje kan het allemaal veel sneller en als we er goed mee omgaan ook zonder fouten.

Daarom gaan we in dit hoofdstuk de calculator eens goed bekijken. Jullie kennen dit apparaatje natuurlijk al en misschien heb je er zelf wel eentje. We gaan toch even wat aandacht eraan besteden zodat je het ook goed weet te gebruiken.

Alle calculators hebben cijfertoetsen en functietoetsen. De cijfertoetsen geven een cijfer aan; de functietoetsen geven een bewerking of functie aan, die je wilt uitvoeren.

- Cijfertoetsen: Er zijn 10 cijfertoetsen van 0 t/m 9. Elk cijfer heeft een eigen toets.
- Functietoetsen: De andere toetsen zijn functietoetsen. Wij gebruiken hiervan vooral de volgende:

off	+
on	-
c	x
on/c	:
ce	=
.	%

We gaan deze functietoetsen één voor één bekijken.

- OFF = uit-toets
- ON = aan-toets
- C = "clear"/alles wegnemen-toets
- ON/C = combinatietoets voor "aan" en/of "wegnemen"
- CE = correctie-toets; laatst ingedrukte getal wegnemen
- . = komma-toets
- + = optel-toets
- - = aftrek-toets
- x = vermenigvuldig-toets
- : = deel-toets
- = = totaal-toets (verschil, produkt, quotiënt) einde v.d. berekening
- % = procent-toets

- De en toets spreken voor zichzelf, daarmee doe je de calculator aan en uit.
- De toets; de cleartoets; denk eraan dat hiermee alles wordt weggehaald en de machine op nul komt te staan. Voor elke nieuwe berekening druk je eerst op de C-toets om zeker te zijn dat de machine "clear" is (op nul).
- De toets; sommige machines hebben in plaats van de ON en de C toetsen apart één combinatietoets voor beide functies.
- De toets; de clear-error: deze toets corrigeert alleen het laatste cijfers dat je hebt ingedrukt. Met deze toets kan je een fout tijdens een berekening herstellen.

Voorbeeld I: Je drukt 15 x 5 in plaats van 15 x 6 en wil dit verbeteren.

Op de machine gaat dit als volgt:

Voorbeeld II: Je moet berekenen 24×15 en je drukt per vergissing 24×1.5 in.
Deze fout kan je zo verbeteren:

C

2 4 x 1 . 5 CE 1 5 = 360

- De . toets; deze toets heet niet voor niets de KOMMA toets.
Waar er in een getal een komma staat, moet je deze toets indrukken. Als er een punt of punten staan in een getal moet je NIETS indrukken want punten in getallen zijn bij ons leestekens!!!
- De + - x : toetsen; deze zijn de toetsen voor de vier hoofdbewerkingen, ze spreken voor zichzelf.
- De = toets; deze toets geeft het einde van een berekening aan. Hiermee krijg je de uitkomst.
- De % toets; met deze toets kan je percentages berekenen. Dit komt later in hoofdstuk 9 aan de orde.

Denk eraan dat je soms ongemerkt fout indrukt. Het is daarom goed om alle bewerkingen twee keer te doen.

We gaan nu wat oefenen met de calculator.

LET OP!

Bij het werken met de calculator moet je:

1. nauwkeurig lezen
2. schatten
3. goed intoetsen.

Tel op!

1.	68 <u>34</u>	36 <u>61</u>	59 <u>12</u>	43 <u>77</u>	58 <u>12</u>
2.	564 <u>138</u>	270 <u>730</u>	541 <u>586</u>	373 <u>627</u>	509 <u>192</u>
3.	6.473 <u>3.847</u>	5.096 <u>1.905</u>	7.224 <u>2.828</u>	8.927 <u>4.083</u>	9.612 <u>358</u>
4.	2.152 <u>7.118</u>	4,806 <u>8.491</u>	3.509 <u>6.592</u>	5.952 <u>1.058</u>	3.528 <u>6.672</u>
5.	30.481 <u>69.846</u>	25.290 <u>85.720</u>	43.286 <u>76.721</u>	19.563 <u>50.137</u>	63.921 <u>36.086</u>
6.	94.223 <u>7.887</u>	97.032 <u>2.968</u>	79.948 <u>40.082</u>	20.073 <u>89.927</u>	27.065 <u>82.936</u>
7.	130.684 <u>569.328</u>	308.257 <u>692.713</u>	623.812 <u>386.458</u>	984.056 <u>27.915</u>	721.830 <u>281.270</u>
8.	705.048 <u>491.972</u>	223.638 <u>786.364</u>	631.264 <u>365.739</u>	801.062 <u>495.938</u>	910.923 <u>19.087</u>

9.	5.824.860 <u>5.487.450</u>	7.965.914 <u>2.031.059</u>	3.691.948 <u>6.305.084</u>	5.896.054 <u>5.403.918</u>	
10.	9.641.385 <u>381.646</u>	5.285.496 <u>5.825.705</u>	2.035.179 <u>8.965.142</u>	9.002.260 <u>997.810</u>	
11.	79.237 4.098 <u>3.602</u> <u>26.463</u>	492 5.895 <u>40.901</u> <u>85.009</u>	14.928 3.579 <u>36.240</u> <u>8.283</u>	49.695 26.041 <u>23.179</u> <u>50.704</u>	26.059 37.264 <u>41.937</u> <u>20.753</u>
12.	43.409 45.685 <u>50.008</u> <u>24.098</u>	27.934 38.068 <u>42.986</u> <u>24.025</u>	28.549 20.684 <u>15.237</u> <u>6.714</u>	30.825 20.065 <u>46.236</u> <u>32.977</u>	9.917 43.682 <u>42.014</u> <u>65.340</u>
<u>Trek af!</u>					
13.	619 <u>397</u>	508 <u>286</u>	913 <u>742</u>	716 <u>531</u>	680 <u>158</u>
14.	6.083 <u>3.864</u>	7.918 <u>1.736</u>	5.402 <u>2.880</u>	9.875 <u>7.653</u>	8.156 <u>6.425</u>
15.	3.437 <u>925</u>	5.925 <u>3.694</u>	6.554 <u>1.329</u>	7.269 <u>5.957</u>	4.850 <u>648</u>
16.	34.559 <u>9.437</u>	96.254 <u>73.930</u>	59.306 <u>27.085</u>	26.384 <u>5.459</u>	82.042 <u>58.800</u>
17.	539.720 <u>247.598</u>	986.406 <u>763.981</u>	325.585 <u>93.263</u>	716.904 <u>541.679</u>	507.689 <u>285.167</u>

Vermenigvuldig!

18. $\begin{array}{r} 401 \\ \underline{\quad 3} \end{array}$ $\begin{array}{r} 78 \\ \underline{\quad 5} \end{array}$ $\begin{array}{r} 25 \\ \underline{23} \end{array}$ $\begin{array}{r} 6 \\ \underline{54} \end{array}$ $\begin{array}{r} 39 \\ \underline{\quad 8} \end{array}$ $\begin{array}{r} 42 \\ \underline{26} \end{array}$ $\begin{array}{r} 416 \\ \underline{\quad 4} \end{array}$

19. $\begin{array}{r} 385 \\ \underline{\quad 6} \end{array}$ $\begin{array}{r} 455 \\ \underline{\quad 15} \end{array}$ $\begin{array}{r} 30 \\ \underline{77} \end{array}$ $\begin{array}{r} 240 \\ \underline{\quad 21} \end{array}$ $\begin{array}{r} 66 \\ \underline{35} \end{array}$ $\begin{array}{r} 70 \\ \underline{33} \end{array}$ $\begin{array}{r} 240 \\ \underline{\quad 11} \end{array}$

Deel!

20. $\begin{array}{l} 3.071:25 \\ 2.313:42 \\ 3.936:34 \end{array}$ $\begin{array}{l} 10.334:81 \\ 6.888:56 \\ 7.759:63 \end{array}$ $\begin{array}{l} 5.013:54 \\ 5.784:57 \\ 862:7 \end{array}$ $\begin{array}{l} 2.407:9 \\ 3.115:28 \\ 42.477:99 \end{array}$

21. $\begin{array}{l} 452.784:243 \\ 564.705:516 \\ 264.608:242 \end{array}$ $\begin{array}{l} 81.416:69 \\ 92.110:75 \\ 39.188:34 \end{array}$ $\begin{array}{l} 24.206:9 \\ 45.808:24 \\ 32.081:46 \end{array}$ $\begin{array}{l} 64.931:12 \\ 685.870:111 \\ 755.336:605 \end{array}$

Kijk uit voor de komma!

Tel op!

22. $\begin{array}{r} 8,65 \\ \underline{2,42} \end{array}$ $\begin{array}{r} 9,62 \\ \underline{7,94} \end{array}$ $\begin{array}{r} 48,32 \\ \underline{23,34} \end{array}$ $\begin{array}{r} 83,64 \\ \underline{8,62} \end{array}$ $\begin{array}{r} 13,90 \\ \underline{74,24} \end{array}$

23. $\begin{array}{r} 106,34 \\ \underline{254,93} \end{array}$ $\begin{array}{r} 558,72 \\ \underline{79,36} \end{array}$ $\begin{array}{r} 333,64 \\ \underline{82,30} \end{array}$ $\begin{array}{r} 249,97 \\ \underline{351,99} \end{array}$ $\begin{array}{r} 769,35 \\ \underline{11,89} \end{array}$

24. $\begin{array}{r} 2.419,10 \\ \underline{4.130,86} \end{array}$ $\begin{array}{r} 2.468,97 \\ \underline{2.180,71} \end{array}$ $\begin{array}{r} 772,55 \\ \underline{4.086,27} \end{array}$ $\begin{array}{r} 4.558,25 \\ \underline{3.790,48} \end{array}$ $\begin{array}{r} 4.029,53 \\ \underline{2.116,94} \end{array}$

25. $\begin{array}{r} 4.889,55 \\ \underline{635,67} \end{array}$ $\begin{array}{r} 2.563,89 \\ \underline{11,99} \end{array}$ $\begin{array}{r} 8.966,67 \\ \underline{179,90} \end{array}$ $\begin{array}{r} 6.658,57 \\ \underline{33,79} \end{array}$ $\begin{array}{r} 8.674,78 \\ \underline{3.889,21} \end{array}$

Tel op en trek af!

26.	f 6.302,99 - 5.789,02+ f - 2.094,02- f	f 1.436,82 - 8.139,47+ f - 3.571,99- f	f 7.438,02 - 6.853,82+ f - 3.984,83- f	f 9.060,48 - 8.438,17+ f - 7.298,85- f
-----	--	--	--	--

27.	f 2.050,34 - 9.689,41+ f - 749,16- f	f 2.960,81 - 8.075,34+ f - 2.036,26- f	f 5.586,48 - 8.643,07+ f - 3.209,45- f	f 7.026,14 - 6.130,47+ f - 3.156,69- f
-----	--	--	--	--

28.	f. 32.782,56 - 98.185,27+ f. - 25.153,20- f.	f. 50.185,25 - 78.232,81+ f. - 44.430,02- f.	f. 72.189,26 - 80.516,23+ f. - 22.000,04- f.	f. 68.059,53 - 63.571,22+ f. - 38.254,69- f.
-----	--	--	--	--

29. Bereken de ontbrekende bedragen en vul het totaal in.

f. 508,20 =	f. 312,40 +	f. +	f. 40,80
- 1.000,50 =	- 713,22 +	- 40,70 +	-
- 2.000,50 =	- 812,67 +	- +	- 22,40
- 3.568,80 =	- 400,57 +	- 44,56 +	-
- 5.601,53 =	- +	- 72,84 +	- 54,67
- 802,15 =	- 72,66 +	- +	- 89,14
f.	f.	f.	f.

30. Tel op en voer de vierkantscontrole uit.

f. 56,71	f. 67,83	f. 34,58	f. 88,65	f. 45,63	f.
- 23,08	- 53,34	- 23,90	- 45,73	- 95,61	-
- 40,78	- 20,86	- 45,20	- 99,65	- 36,44	-
- 19,67	- 96,33	- 20,66	- 39,74	- 30,88	-
- 40,33	- 72,33	- 74,02	- 18,42	- 53,07	-
- 12,34	- 53,30	- 64,97	- 38,48	- 53,01	-
f.	f.	f.	f.	f.	f.

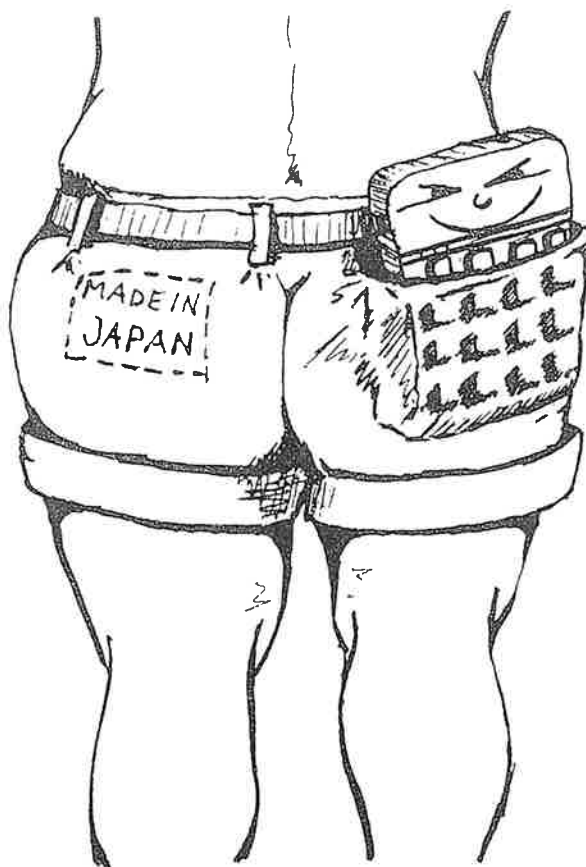
31.

A	B	C	D	E
grondtal	$A + 2564$	$8 \times B$	$C : 2$	$A + B + C + D$
368 456 523 297 914 654 424 766 321	2932	23.456	11.728	38.484

```

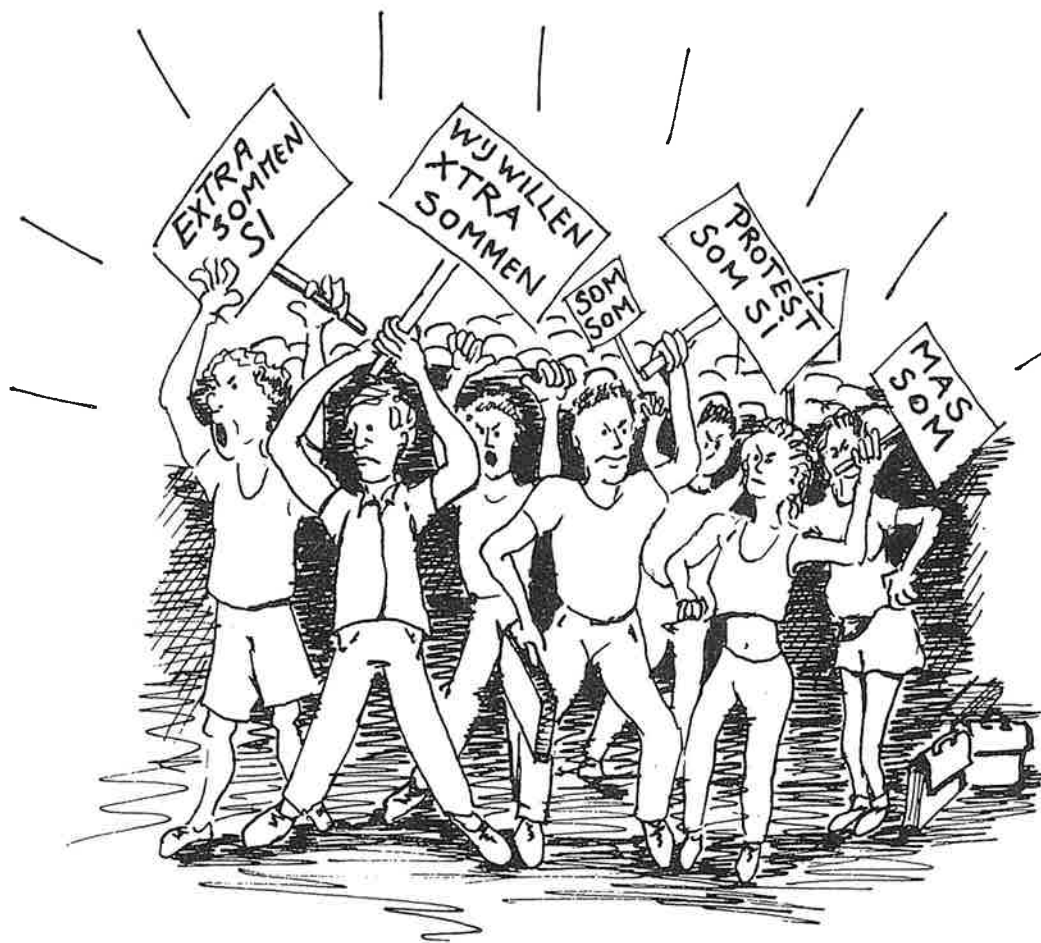
*****
* Wist je dat ...
* Een rekenmachine ook weleens een " Zakjapannertje" *
* wordt genoemd?
*****

```


HOOFDSTUK 7

EXTRA SOMMEN

EXTRA SOMMEN HOOFDSTUK 1

1.1. Schrijf de getallen goed onder elkaar en tel op of trek af.

$$\begin{array}{r} 17 + 395,8 + 0,18 + 4,371 = \\ 0,92 + 736 + 25,462 + 49,9 = \\ 293,61 + 77,34 + 0,899 + 2,651 = \\ 2,8 + 0,394 + 4,825 + 94,61 = \\ 0,08 + 6,94 + 571,39 + 0,783 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 - 0,237 = \\ 83 - 5,4 = \\ 200 - 0,005 = \\ 99 - 79,38 = \\ 582 - 0,0001 = \end{array}$$

1.2. Romeinse cijfers.

Bij opgravingen in Peru komen de resten van een muur van een oude Spaanse woning te voorschijn. Op één van de stenen staat MDCXLIII. Hoe oud is die muur?

1.3. Het San Nicolas Sport Park werd tijdens baseball wedstrijden bezocht door 107, 532 en 727 mensen. Hoeveel bezoekers waren dat in totaal?

1.4. De vertegenwoordiger van Consales krijgt kilometervergoeding. Tijdens een reis naar Venezuela voor de zaak rijdt hij in één week 251 km, 306 km, 138 km, 157 km en 96 km. Totaal km.

1.5. Ook het eten in Venezuela krijgt de vertegenwoordiger vergoed. Volgens zijn bonnen had hij de volgende bedragen betaald: Bs. 325,-, Bs. 463,-, Bs. 332,-, Bs. 476,-, Bs. 597,-. Totaal Bs.....

1.6. Bij Esso Lago Heights zat op maandag 7237 liter benzine in de ondergrondse tank. De vrijdag daarna was dit 2239 liter. Hoeveel liter werd er van maandag tot vrijdag verkocht?

1.7. Mevrouw Kroese gaat winkelen. Zij neemt f. 175,- mee. Bij Holland Town Meat Market koopt zij voor f. 27,80; bij Red Bookstore tijdschriften voor f. 16,25; bij Aida's Flowershop 3 rozen en 6 anjers voor f. 21,- en bij Leung Ming Supermarket voor f. 48,90. Hoeveel geld houdt zij over?

1.8. Bij Hotel Arubiana werken 279 mensen. Op een zekere dag zijn er 11 mensen ziek en 29 met vakantie. Hoeveel mensen zijn er dan nog op het werk?

- 1.9. Evelina verdient bij Chindo Jewelers f. 875,- per maand.
Zij betaalt f. 405,- voor de huur van haar appartement en
f. 345,- voor kleding.
Hoeveel houdt zij over als zij ook nog f. 35,- op de bank zet?
- 1.10. Tijdens de Paasvakantie gaan Giovanni en Ricardo kamperen.
Zij kopen twee slaapzakken voor f. 62,50 per stuk. Verder kopen ze
een tent van f. 185,-, een stoof van f. 55,-, een lamp voor f. 25,-,
een waterkan voor f. 12,50 en eten ter waarde van f. 115,-.
Hoeveel geven zij totaal uit?
- 1.11. Maiky heeft f. 4.275,30 op zijn bankrekening. Hij heeft een
poosje geen werk en haalt voor uitgaven de volgende bedragen
van zijn rekening af: f. 50,- ; f. 325,- ; f. 160,- en
f. 230,75. Hoeveel staat er nu nog op de rekening?

EXTRA SOMMEN HOOFDSTUK 2

2.1. Mw. Shami Kock moet f. 132,95 betalen.
Zij geeft twee biljetten van f. 100,- aan de kassier.
Hoeveel krijgt zij terug?

2.2. Chando is kassier bij La Linda. Hieronder staan de bedragen, die enkele klanten moeten betalen en het geld dat ze geven. Tel nu zelf door en zeg welke munten en biljetten Chando teruggeeft.

	<u>Te betalen</u>	<u>Betaald met</u>	<u>Doortellen</u>
Chida	f. 44,90	f. 50,-	
Jolanda	- 71,55	- 100,-	
Lionza	- 57,45	- 75,-	
Donny	- 83,70	- 90,-	
Bibi	- 12,60	- 15,-	

2.3. Agnes werkt aan de kassa en heeft te weinig kleingeld.
Ze vraagt de klanten daarom bij te passen. Wat moeten de volgende klanten bijpassen? Bereken ook wat Agnes teruggeeft.

	<u>Te betalen</u>	<u>Betaald met</u>	<u>Bij te passen</u>	<u>Terug</u>
Chico	f. 16,25	f. 20,-		
Janet	- 35,75	- 50,-		
Stanley	- 41,50	- 100,-		
Frenkie	- 22,40	- 25,-		
Donna	- 77,80	- 80,-		

2.4. Michel koopt bij Arno's Place artikelen met een totale waarde van f. 56,25. Hij betaalt met een briefje van f.50,- en eentje van f.25,-.
Welk bedrag kan Michel bijpassen en welk bedrag krijgt hij terug?

2.5. Sheila moet bij "La Belle de Nuit" f. 86,35 betalen. Zij betaalt met een biljet van f.100,-. De kassier vraagt haar bij te passen.
Met welk bedrag kan zij bijpassen?
Hoeveel krijgt zij terug?

EXTRA SOMMEN HOOFDSTUK 3

- 3.1. $18 \times 34,1 =$ $7,4 \times 7,83 =$
 $47 \times 0,831 =$ $6,35 \times 0,945 =$
 $63 \times 2,75 =$ $2,8 \times 0,391 =$
 $56 \times 4,08 =$ $0,09 \times 8,7 =$
 $34 \times 0,91 =$ $2,58 \times 0,406 =$
- 3.2. Voor haar snoepwinkel koopt Mw. Party 22 zakken snoep.
In iedere zak zitten 196 snoepjes.
Hoeveel snoepjes heeft zij in totaal?
- 3.3. Dhr. Pieters van Casino Thilagrasa bestelt 234 pakjes
kaarten. In elk pakje zitten er 52 kaarten.
Hoeveel kaarten zijn er in totaal?
- 3.4. Carlos Lake van Hotel Arubiana verdient f. 6,35 per uur.
Hij werkt 45 uur per week.
Hoeveel verdient hij per week?
- 3.5. Virgilio van Vee's Fruteria koopt 600 kg batata dushi voor
f. 660,-. Hij verkoopt ze à f. 1,65 per kg.
a. Hoeveel ontvangt hij als hij alles verkoopt?
b. Hoeveel is zijn winst?
- 3.6. Astrid haalt bij de leerlingen geld op om een cadeau te kopen
voor de leraar die jarig wordt. Zij heeft 32 dubbeltjes,
67 kwartjes en 13 munten van 50 cent opgehaald.
Hoeveel heeft zij totaal?
- 3.7. Wilfrido werkt 's middags als loopjongen bij Seguros Metro.
Hij moet voor de baas 36 postzegels van 45 cent en
52 postzegels van 75 cent halen.
Hoeveel krijgt hij dan terug van f. 100,-?
- 3.8. Een liter benzine kost f. 0,99. Een chauffeur tankt in april
achtereenvolgens 36 liter, 40 liter, 26 liter,
34 liter, 25 liter en 35 liter.
Hoeveel heeft hij in april aan benzine uitgegeven?
- 3.9* Hotel Arubiana gebruikt per dag voor het klaar maken van
ontbijt en dergelijke 88 dozijn eieren.
a. Hoeveel eieren zijn dat totaal?
b. Hoeveel eieren gebruikt Hotel Arubiana per week?
c. En per jaar?
- 3.11* Deonisio gaat met zijn brommer naar Punto Fijo.
Hij wil van daaruit naar Caracas rijden. Hij rijdt 55 km per uur.
Hij vertrekt om 8 uur uit Punto Fijo en om 12:30 stopt hij om wat te
eten.
Hoe lang is hij dan onderweg en hoeveel km heeft hij dan afgelegd?

EXTRA SOMMEN HOOFDSTUK 4

4.1. Mw. Xiomara Kwandus betaalt op 4 juni 1991 f. 1.642,95 aan de heer P. Roues van Bon Bende Co. te Oranjestad. Deze betaling is voor een ijskast. Mw. Kwandus vraagt een kwitantie. Schrijf deze uit.

4.2. Dhr. P. Notinkas betaalt zijn huur drie maanden vooruit. De huur is f. 745,- per maand. Op 5 april betaalt hij de heer C. Huisman voor de komende 3 maanden en vraagt hiervoor een kwitantie. Schrijf deze voor hem uit.

4.3* Dhr. Bondy komt op 6 december voor een week met vakantie naar Aruba. Hij spreekt af met JJ Rentals dat hij de eerste 3 dagen een brommer gaat huren à f. 25,75 per dag en de resterende dagen een auto à f. 65,- per dag. Dhr. P. Danja ondertekent voor JJ Rentals. Bereken hoeveel Dhr. Bondy moet betalen en schrijf de kwitantie uit die hij ontvangt.

4.4* Mw. Lake van Dandy's Grocery bestelt op 12 februari de volgende artikelen bij Chieuw-Ling Imports:

4 dozen melk Code MK/482	à	f. 20,95
6 dozen kip Code M/422	à	f. 28,15
8 dozen Wu-Wi Snack Code W-19B	à	f. 75,-
7 balen rijst Wang-Li Code RW/31	à	f. 46,35
35 pakjes BBQ-briquettes Code BQ/17	à	f. 10,15

Voor contante betaling krijgt zij f. 45,25 korting.
Maak de factuur.

4.5* Dhr. T. Halley van Halmar Superette koopt op 17 mei van Arumart Agencies de volgende artikelen:

2 dozijn emmers	à	f. 6,25 per stuk
1 gros lampen	à	f. 1,75 per stuk
28 m touw	à	f. 1,90 per meter
1 gros wasknijpers	à	f. 2,10 per dozijn

Dhr. Halley krijgt 6% korting.
Maak de factuur.

EXTRA SOMMEN HOOFDSTUK 5

5.1.	2,58	:	4,3	=	26,01	:	42,5	=
	0,201	:	6,7	=	1,4344	:	17,6	=
	0,2916	:	0,54	=	3003,8	:	653	=
	0,00152	:	1,9	=	1,235	:	0,65	=
	17,955	:	31,5	=	0,03654	:	0,406	=

- 5.2. Toylandia heeft voor één week een "special" op Jane Doe popjes. De prijs is dan f. 9,85. De zaak ontvangt in die week f. 364,45 voor Jane Doe popjes.
Hoeveel popjes werden er verkocht?
- 5.3. Sasha's Pastries stuurt de broodrekening naar de familie Girigori. Voor de maand juni was deze f. 92,40.
Hoeveel heeft de familie Girigori gemiddeld per dag aan brood uitgegeven?
- 5.4. Anselma werkt bij Boutique Chida's. Zij verdient per jaar f. 8960,-.
Hoeveel verdient zij per week?
- 5.5. De inhoud van een fles is 0,8 liter. Ma Chepa heeft 28,6 liter stropi di calabas gemaakt.
Hoeveel flessen kan zij dan vullen?
- 5.6. Een stuk land te Bringamosa wordt verkocht voor f. 40625,-.
De prijs per m² = f. 25,-.
Hoe groot is dat stuk land?
- 5.7. P. Maruis is dealer bij het Maharadja Casino. Hij krijgt 378 chips. Hij moet stapels van 20 chips maken.
Hoeveel stapels kan hij maken?
Hoeveel chips houdt hij over?
- 5.8. Bo-Cas Constructions heeft blokken gekocht bij Blokki Galore. Zij ontvangen hiervoor een factuur voor f. 15.525,-. Eén blok kost f. 1,15.
Hoeveel blokken heeft Bo-Cas Constructions dan gekocht?

- 5.9.* Arusoft heeft 38.376 flessen soft in voorraad. $\frac{3}{8}$ deel gaat naar San Nicolas, $\frac{1}{3}$ deel gaat naar de HORECA (hotels, restaurants en café's) en de rest naar de supermarkets in Oranjestad.
Hoeveel kratten worden er naar de supermarkets gebracht?
- 5.10* Giovanni's Burger Shack kan bij MT carrentals een Urbanvan voor f. 462,25 per week huren. Bij Savings Rentals kan hij zo'n Urbanvan huren voor f. 21.970,- per jaar.
a. Welke carrental is goedkoper?
b. Hoeveel is het verschil per week?
- 5.11. Toto heeft f. 23,30 om op school te trakteren. Hij wil dit allemaal uitgegeven aan juice, dat f. 1,75 per fles kost.
a. Hoeveel flesjes kan hij kopen?
b. Hoeveel geld houdt hij over?
- 5.12* Een verkoopster verdient f. 448,05 per week.
Wat is haar loon per uur als de werktijden 8:30 - 12:00 en 2:00 - 6:30 zijn en zij vijf dagen per week werkt?
- 5.13. Ben koopt 1 gros potloden voor f. 18,-.
a. Wat kost 1 potlood?
- Alle potloden worden verkocht. De verkoopprijs is f. 0,20 per potlood.
b. Hoeveel is de winst op één potlood?
c. Hoeveel is de totale winst voor Ben?

W o o r d e n l i j s t

- agencies : bedrijven die grote hoeveelheden van een bepaald merk of bepaalde merken invoeren. Deze goederen worden dan aan winkels verkocht.
- betalings-: middel om te betalen v.b. geld, cheque
middel
- boekings- : - bewijsstukken zoals kwitanties, facturen
bescheiden - worden gebruikt om alles correct te noteren in de boekhouding
- centrale : bijzondere bank die o.a. bankbiljetten
bank en munten in omloop brengt
- cheque : schriftelijke opdracht aan een bank om te betalen
- code : combinatie van letters en cijfers om een artikel aan te duiden v.b. CX312 is een schrift met lijntjes en 30 blaadjes
- creditcard: betalingsmiddel - vorm van krediet v.b. je betaalt in een restaurant met een American Express credit card American Express betaalt het restaurant. Je betaalt American Express later.
- debiteuren: mensen van wie de winkelier geld moet ontvangen
- decimalen : cijfers achter de komma
- directe ruilhandel: goederen ruilen voor goederen v.b. maïs - vis
- eenheids- : - prijs van één artikel
prijs - prijs per stuk
- factor : vermenigvuldiger of vermenigvuldigtal
- factuur : nota, rekening, lijst van geleverde goederen met datum, prijzen
- gebroken : getal dat bestaat uit helen en een
getal breuk

handels- vertegen- woordiger :	salesman
indirecte : ruilhandel	goederen ruilen voor iets anders dat men als betalingsmiddel gebruikte v.b. veren - schelpen - zout
intrest :	vergoeding voor het gebruiken van geleend geld
kassabon :	bon waarop staat wat gekocht werd en wat betaald moet worden
kassaslip :	bewijs van betaling aan de kassa
korting :	- vermindering b.v. op prijs of gewicht - descuento - discount
kwitantie :	schriftelijk bewijs van betaling, getekend door de ontvanger van het geld
loonsver- : hoging	- meer loon - aumento di sueldo
ongedekte : cheque	- cheque die niet uitbetaald kan worden omdat er niet genoeg geld op de reke- ning staat - cheque cu ta bounce
personal : cheque	geschreven opdracht aan de bank om een bedrag te betalen
postwissel:	formulier waarmee men per post geld kan versturen
produkt :	uitkomst van een vermenigvuldiging
rekening- : courant	- checking account - lopende rekening
souche :	strookje dat bij de kwitantie hoort en dat in het boekje blijft
spaar- : rekening	- cuenta di spaar - rekening bij een bank waarop spaargeld staat en waarvoor je intrest krijgt - savings account

- traveller :
cheques
- worden verkocht door banken en kunnen na ondertekening gebruikt worden als betalingsmiddel (meestal in het buitenland)
 - veiliger dan geld
 - reischeques
- verkoop- :
factuur
- uitgaande factuur
 - factuur van de winkelier aan de klant
- voorraad :
- de hoeveelheid goederen die er is
 - stock

ISBN 99904-85-003

